

Luonnos 26.5.2010

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain 60 a §:n ja sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi tekijänoikeuslain 60 a §:ää ja sähköisen viestinnän tietosuojalakia.

Ehdotuksella vahvistetaan ja monipuolistetaan luovien sisältöjen luvattoman verkkojalkelun vähentämiseen tähtäviä keinoja parantamalla teleliittymien yhteystietojen säilymistä sekä säätämällä tuomioistuinmenettelyn vaihtoehdoksi mahdollisuuden lähettää ilmoitus mahdolliselle tekijänoikeuksien loukkaajalle.

Tekijänoikeuslain 60 a §:n säännöstä, jonka mukaan tekijällä on oikeus tuomioistuimen määräyksellä saada teleyritykseltä tekijänoikeuden loukkaukseen käytettävän teleliittymän yhteystiedot, ehdotetaan täydennettäväksi siten, että asian ollessa vireillä tuomioistuin voisi velvoittaa teleyrityksen luovuttamaan yhteystiedot tuomioistuimelle. Jos tietojen luovuttamismääräykselle laissa säädetyt edellytykset täyttyvät, tuomioistuimen tulisi luovuttaa hallussaan olevat teleyritykseltä saamansa tiedot edelleen hakijalle.

Muutoksella parannettaisiin yhteystietojen säilymistä ja varmistettaisiin, että tuomioistuimen määräyksen täytäntöönpano ei esty sen vuoksi, että tiedot ovat hävinneet teleyrityksen järjestelmistä määräyksen antamisen jälkeen.

Sähköisen viestinnän tietosuojalakiin ehdotettavalla muutoksella mahdollistettaisiin ammattimaista tekijänoikeuksien loukkausten valvontaa harjoittavan organisaation lähettämien ilmoitusten toimittaminen liittymänhaltijalle teleyrityksen toimesta ja sitä varten tapahtuva tunnistamistietojen käsittely. Teleyrityksellä olisi velvollisuus välittää liittymänhaltijalle tekijänoikeuksien valvontaorganisaation toimittama määrämuotoinen ilmoitus. Ehdotettavalla menettelyllä varmistettaisiin ilmoituksen perille meno siten, että tieto liittymänhaltijan henkilöllisyydestä säilyy teleyrityksellä eikä sitä paljasteta ilmoituksen lähettäjälle.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.1.1 Tekijänoikeuden loukkaukset tietoverkossa.....	4
2.1.2 Tekijänoikeuden siviilioikeudelliset oikeussuojakeinot.....	5
2.1.2.1 Liittymän haltijan yhteystietojen luovuttamista koskeva määräys.....	5
2.1.2.2 Kieltokanne ja teleyritykselle annettava keskeyttämismääräys.....	6
2.1.3 Muut oikeussuojakeinot.....	7
2.1.3.1 Tutkintapyyntö poliisille.....	7
2.1.3.2 Laki tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta.....	7
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö.....	8
2.2.1 Ranska.....	8
2.2.2 Iso-Britannia.....	9
2.2.3 Espanja.....	10
2.2.4 Euroopan unioni.....	10
2.3 Nykytilan arviointi.....	11
2.4 Uusien lainsäädännöllisten keinojen tarve.....	13
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	14
3.1 Tavoitteet.....	14
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	15
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	17
3.3.1 Yhteystietojen luovuttaminen tuomioistuimelle.....	17
3.3.2 Tunnistamistietojen käsittely tekijänoikeuden loukkaamista koskevan ilmoituksen välittämiseksi.....	18
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	18
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	18
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	19
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	19
5 ASIAN VALMISTELU.....	19
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	19
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	20
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	21
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	21
1.1 Tekijänoikeuslaki.....	21
1.2 Laki sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta.....	22
2 VOIMAANTULO.....	23
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	23
LAKIEHDOTUKSET.....	26
tekijänoikeuslain 60 a §:n muuttamisesta.....	26
sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta.....	27

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Luovien sisältöjen kauppa on muuttumassa fyysisten tallenteiden kaupasta digitaalisessa muodossa tapahtuvaan kaupankäyntiin.

Tekijänoikeuteen perustuvien luovien sisältöjen tuotannon osuus Suomen bruttokansantuotteesta oli vuonna 2008 noin 3,7 prosenttia. Kokonaistyövoimasta näiden alojen osuus oli noin 4 prosenttia Tärkeimpiä digitaalisessa muodossa kulutettavia sisältöjä ovat musiikki ja elokuvat.

Internetissä tapahtuvan luovien sisältöjen sähköisen kaupankäynnin kehitys on ollut sekä Suomessa että muualla Euroopassa varsin hidasta. Äänitealan vuotta 2009 koskevien tilastojen mukaan digitaalisen musiikki-kaupan osuus Suomen koko musiikkimyyntistä oli noin 9 prosenttia, ja sen rahallinen arvo 4,4 miljoonaa euroa. Euroopassa digitaalisen musiikkikaupan osuus kaikesta musiikkimyyntistä oli 13 prosenttia, Yhdysvalloissa 43 prosenttia ja koko maailmassa 26 prosenttia.

Yhtenä keskeisimmistä syistä luovien sisältöjen sähköisen verkkokaupan varsin hitaaseen kasvuun on pidetty runsasta luvattonta vertaisverkkokajelua.

Euroopan unionissa luovien toimialojen menetysten on vuonna 2008 arvioitu olevan vuositasolla yli 10 miljardia euroa ja työllisyysvaikutusten yli 185 000 työpaikkaa.

Äänitealan kansainväliset arviot äänitteiden luvattomasta lataamisesta internetissä vuonna 2009 olivat 75 miljardia musiikkikappaletta. Suhdeluku laillisten ostojen ja laittomien latausten välillä oli 1:20.

Suomessa on vuonna 2009 arvioitu olleen yli 100 000 aktiivista vertaisverkkokäyttäjää. Luku perustuu tekijänoikeuksien valvontaa harjoittavien tahojen havaintoihin ja niiden pohjalta tehtyihin arvioihin. Käyttäjien määrän laskuun 150 000 aktiivikäyttäjistä vuosina 2005 ja 2006 on voinut vaikuttaa yleisen tietoisuuden lisääntyminen tekijänoikeudesta. Myös oikeudenhaltijoiden aktiivisella valvonnalla on voinut olla merkitystä, sillä määrän lasku on osunut samoihin aikoihin, kun oikeudenhaltijat alkoivat tehdä yksittäisistä vertaisverkkosten käyttäjistä rikosoikeudelli-

sia tutkintapyyntöjä poliisille ja asioita alettiin aikaisempaa enemmän käsitellä tuomioistuimissa.

Taloustutkimuksen tekemässä ja toukuussa 2010 julkaistussa Tekijänoikeusbarometri-tutkimuksessa, joka on tehty Luovan työn tekijöiden ja yrittäjien (LYHTY) toimeksiannosta, on selvitetty, kuinka paljon suomalaisissa kotitalouksissa ladataan luvattomasti tiedostoja keskimäärin kuukausittain, kuinka luvattomat lataukset jakaantuvat tiedostotyypeittäin ja sitä, kuinka suuri osuus tiedostoista hankittaisiin laillisista kaupapaikoista, ellei laitonta ilmaisvaihtoehtoa olisi tarjolla.

Tutkimuksen mukaan 16 % vastaajista ilmoitti, että taloudessa ladataan luvattomia tiedostoja. Suomen kaikkiaan noin 2,5 miljoonasta kotitaloudesta luvattonta lataamista tapahtuu jopa 400 000 taloudessa. Keskimääräinen latausten määrä kuukaudessa oli noin 32 tiedostoa. Vuosittaisten luvattomien lataamisten määrän voidaan kyselyn tulosten pohjalta arvioida kohoavan jopa 153 miljoonaa tiedostoon.

Laiton lataaminen keskittyy nuorimpiin ikäryhmiin. Haastatelluista 15-24-vuotiaista 45 % ja 25-34-vuotiaista 29 % ilmoitti, että taloudessa ladataan laittomasti tiedostoja. Kuukaudessa keskimäärin yli 20 tiedostoa ladattiin noin 75 000 kotitaloudessa.

Tutkimuksen pohjalta on päädytty arvioon, jonka mukaan musiikkitiedostoja ladataan laittomasti kuukaudessa 7,2 miljoonaa, elokuvia 3,9 miljoonaa, pelejä 672 000 ja tietokoneohjelmia 896 000 tiedostoa.

Tutkimukseen vastanneista 30 % ilmoitti, että tiedosto olisi hankittu laillisista kaupoista tai verkkokaupoista, jos laitonta vaihtoehtoa ei olisi ollut tarjolla. Tutkimuksen mukaan laittomista latauksista on yksittäisiä musiikkikappaleita 80 % ja albumeita 20 %. Tämän suhdeluvun mukaan laskettuna esimerkiksi musiikkikappaleiden lataamisesta syntyvä kokonaistappio olisi verkkokauppahintojen mukaan laskettuna ollut 73 miljoonaa euroa.

Tutkimuksen mukaan musiikin, elokuvien, tietokoneohjelmien ja pelien laittomasta lataamisesta aiheutuu vuotuisia tappioita yh-

teiskunnalle kaikkiaan noin 355 miljoonan euron verran.

Toimivat markkinat ovat edellytys sille, että uusiin teoksiin, äänitteisiin, elokuvatalenteisiin ja peleihin investoidaan myös digitaalisten palveluiden aikana ja että niitä ammatillisesti tuotetaan kuluttajille tarjottavaksi ja kuluttajien koettaviksi.

Luvattoman verkkojakelun vähentyminen olisi yksi merkittävä askel sähköisten sisältömarkkinoiden toimivuuteen, sillä tällöin luoviin sisältöihin kohdistuvan kysynnän voitaisiin olettaa aikaisempaa suuremmassa määrin ohjautuvan liiketoimintapohjalta toimiviin sähköisiin palveluihin.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Tekijänoikeuden loukkaukset tietoverkossa

Tekijänoikeuden kohteena on tekijän henkisen luomistyön tuloksena syntynyt itsenäinen ja omaperäinen teos. Teoksia ovat esimerkiksi kirjalliset teokset, musiikkiteokset (sävellykset, sanoitukset, sovitukset), elokuvat, tietokoneohjelmat, valokuvateokset ja kuvataiteen teokset. Tekijöiden oikeuksien lisäksi tekijänoikeuslaissa (404/1961) on säädetty tekijänoikeutta lähellä olevista oikeuksista. Tekijänoikeuden lähioikeuksia kohdistuu esimerkiksi esittävän taiteilijan esitykseen, äänitallennetuottajan äänitallenteeseen ja kuvatallennetuottajan kuvatallenteeseen sekä radio- ja televisioyhtymien lähetykseen.

Tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan tekijänoikeus tuottaa, lain 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saatamalla se yleisön saataviin. Pykälän 3 momentin 1 kohdan mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun se välitetään yleisölle johtimitse tai johtimitta, mihin sisältyy myös teoksen välittäminen siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teos saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana. Esittävän taiteilijan, äänitallennetuottajan, kuvatallennetuottajan

ja radio- ja televisioyhtymien oikeuksista säädetään tekijänoikeuslain 5 luvussa.

Tekijänoikeuslain säännöksiä sovelletaan myös teosten ja muun suojatun aineiston välittämiseen tietoverkoissa. Hallituksen esityksessä (HE 28/2004, s. 78) todetaan, että yleisölle välittämisestä on kyse myös silloin, kun tietoverkkoon kytkeytynyt käyttäjä sallii tietokoneensa muistilaitteen sisällön käyttämisen tietoverkon välityksellä muille verkon käyttäjille tällaisen toiminnan mahdollistavan tietokoneohjelmiston avulla (peer to peer, vertaisverkot). Kuvatussa tapauksessa on kyse lain 2 §:ssä tarkoitettusta yleisölle välittämisestä riippumatta siitä, lataako kukaan tosiasiaa teoksia itselleen. Pelkkä mahdollisuus teoksen saataviin saamiseen riittää.

Tekijänoikeuslaki säätelee myös tietoverkoissa välitettävien suojattujen aineistojen käyttämistä yksityisessä piirissä. Tekijänoikeuslain 2 luvun rajoitussäännöksiin sisältyy säännöksiä, joiden nojalla teoksen tai muun aineiston käyttö on sallittua lupaa kysymättä ja korvausta maksamatta. Keskeisimpiin säännöksiin kuuluu 12 §:n mukainen oikeus valmistaa muutama kappale teoksesta yksityistä käyttöä varten. Säännöksen nojalla tietoverkossa olevasta teoksesta voidaan tallentaa kappale paitsi itselle, niin myös perheelle ja lähimmille ystäville.

Ilman oikeudenhaltijan lupaa yleisön saatavilla olevasta teoksesta, esimerkiksi vertaisverkoissa luvottomasti jakelussa olevasta aineistosta, ei saa ladata (tallentaa) kappaletta edes omaan yksityiseen käyttöön (ns. laillisen lähteen vaatimus). Tallentamista yksityiseen käyttöön ei ole kuitenkaan säädetty rangaistavaksi teoksi. Siitä voi kuitenkin lain mukaan seurata hyvitysvelvollisuus oikeudenhaltijalle. Säännöksessä lausutaan julki laillisten ja laittomien toimien osalta keskeinen säännöksen esitöissä julki lausuttu periaate: laitton aineisto ei muutu lailliseksi pelkällä kopiointitoimella.

Monet vertaisverkko-ohjelmistot rajoittavat tai eivät mahdollista aineiston lataamista itselle ilman, että aineistoa vastavuoroisesti jaetaan eteenpäin myös muille vertaisverkon käyttäjille. Kyse on yksityisen piirin ulkopuolelle ulottuvasta ja siten oikeudenhaltijan lupaa edellyttävästä toiminnasta, jos jaettava aineisto on tekijänoikeudella suojattua.

Tekijänoikeuslaissa säädetään tekijälle, esittäväälle taiteilijalle, äänitallenteen tuottajalle, kuvatallenteen tuottajalle ja radio- ja televisioyriykselle yksinomainen oikeus määrätä suojan kohteiden kappaleiden valmistamisesta ja välittämisestä yleisölle vertaisverkoissa. Jos oikeudenhaltijan suostumusta ei ole, rikotaan oikeudenhaltijalle tekijänoikeuslaissa annettuja yksinomaisia oikeuksia.

Teon vakavuudesta riippuen teon suorittaja syyllistyy tekijänoikeuden loukkaukseen tai tekijänoikeusrikokseen. Tietoverkoissa tapahtuvien tekijänoikeutta loukkaavien toimien osalta erityinen säännös sisältyy rikoslain 49 luvun 1 §:n 3 momenttiin. Sen mukaan tekijänoikeusrikoksesta tuomitaan myös se, joka tietoverkossa tai tietojärjestelmän avulla loukkaa toisen oikeutta suojan kohteisiin siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle. Rangaistavalta teolta ei edellytetä ansiotarkoitusta.

2.1.2 Tekijänoikeuden siviilioikeudelliset oikeussuojakeinot

Tekijänoikeuslakiin sisältyy erityissäännöksiä, joiden tavoitteena on turvata siviilioikeudellisten oikeussuojakeinojen saatavuus erityisesti luvattoman vertaisverkkojakelun tilanteissa.

Käytännössä siviiliprosessi vertaisverkoissa tapahtuvissa oikeudenloukkaustilanteissa mahdollistettiin tekijänoikeuslain muuttamisesta annetulla lailla (821/2005). Lainmuutosta koskevan hallituksen esityksen (HE 28/2004 vp) käsittelyn yhteydessä eduskunnan lakivaliokunta päätyi esittämään 60 a – 60 d §:n säännöksiä tekijänoikeuden loukkausten jatkumisen estämiseksi (LaVL 5/2005 vp). Säännösten mukaiset oikeussuojakeinot ovat lain 60 d §:n mukaan sekä tekijänoikeuden että lähioikeuksien haltijoiden ja heidän edustajiensa käytettävissä.

Harkitessaan tarvittavan uuden sääntelyn sisältöä lakivaliokunta piti lähtökohtanaan seuraavia seikkoja. Ensinnäkin teosten tekijöillä on perustellut odotukset siitä, että he saavat luomiensa teosten käyttämisestä oikeudenmukaisen korvauksen. Tällöin laittoiman toiminnan estämiseksi tulee olla käytettävissä riittävät keinot. Ensisijaisesti näiden

keinojen tulee kohdistua siihen henkilöön, jonka väitetään saattavan yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman tekijän suostumusta. Keinojen riittävän tehokkuuden takaamiseksi niitä tulee kuitenkin viime kädessä olla mahdollista kohdistaa myös välittäjinä toimiviin teleyrityksiin. Sekä viestinnän vapauden turvaamisen näkökulmasta yleensä että väitetyin loukkaajan oikeusturvan kannalta erityisesti on tärkeää, että tällaisille viestinnän harjoittamiseen puutetuville toimille asetetaan riittävät ja täsmälliset ehdot ja että asiassa noudatettava menettely sisältää takeet kaikkien osapuolten oikeuksien huomioon ottamisesta. Valiokunta piti niin ikään tärkeänä, ettei ehdotetuilla säännöksillä missään tapauksessa vaaranneta kiistan kohteena olevaan viestintään nähden ulkopuolisten oikeuksia.

2.1.2.1 Liittymän haltijan yhteystietojen luovuttamista koskeva määräys

Tekijänoikeuslain 60 a § on keskeinen säännös oikeudenkäynnin vireille tulon kannalta. Säännöksen avulla oikeudenhaltija voi selvittää väitetyin oikeudenloukkaajan yhteystiedot siviilioikeudenkäynnin käynnistämistä varten. Oikeudenhaltijat, joiden puolesta käytännössä toimii ammattimaista tekijänoikeuksien loukkausten valvontaa harjoittava organisaatio, seuraavat ja keräävät tietoa suojattujen aineistojensa jakelusta vertaisverkoissa. Näin kerätty tieto muodostaa perustan lain 60 a §:n 1 momentin mukaiselle hakemukselle tuomioistuimeen.

Lain 60 a §:n 1 momentin mukaisesti tuomioistuimella on oikeus määrätä välittäjänä toimiva palvelun tarjoaja (teleyritys) luovuttamaan yhteystiedot liittymästä, josta tekijän oikeuksien kannalta merkittävässä määrin saatetaan yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman tekijän suostumusta.

Tuomioistuimen määräys edellyttää hakemusta. Hakijan on osoitettava, että hakemuksessa yksilöityä liittymää käytetään tekijänoikeuslain 2 §:ssä tarkoitettuun suojattujen teosten välittämiseen. Tuomioistuimella on oltava hakemuksen perusteella mahdollisuus antaa riittävän tarkkarajainen yhteystietojen luovuttamismääräys. Tuomioistuin pyytää

asianomaiselta teleyritykseltä lausuman hakemuksen johdosta ja tarvittaessa oikeudenhaltijoilta vastauksen teleyrityksen esittämien väitteiden osalta.

Lain 60 a § sisältää myös tietojen luovutusvelvollisuutta rajaavan edellytyksen. Tietoja voidaan luovuttaa vain sellaisen liittymän osalta, josta tekijänoikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin saatetaan suojan kohteita yleisön saataviin. Viime kädessä tuomioistuin arvioi säännöksen mukaisen merkittävyyskynnyksen ylittymisen. Jos merkittävyyskynnys ei ylity, tekijällä tai hänen edustajallaan on mahdollisuus kääntyä asiassa poliisin puoleen tutkintapyyntön tekemiseksi.

Tuomioistuimen hyväksyessä hakemuksen teleyrityksellä on velvollisuus luovuttaa oikeudenhaltijalle tiedot oikeudenloukkaukseen käytetyn liittymän haltijasta. Liittymänhaltijan yhteystietojen luovuttamista koskevan määräyksen tarkoituksena on mahdollistaa tekijänoikeuden loukkaajan tunnistaminen ja tavoittaminen oikeudenloukkauksen selvittämistä varten.

Lain 60 a § ei edellytä, että siviilikanne lopulta nostetaan. Asianosaiset voivat sopia asian keskenään ennen oikeudenkäynnin aloittamista. Jos sovintoon ei päästä, asia voi jatkua myös oikeudenhaltijan poliisille tekemällä tutkintapyyntöllä. Oikeudenhaltija voi tehdä tutkintapyyntön poliisille myös siinä tapauksessa, että tuomioistuin hylkää hakemuksen yhteystietojen luovuttamisesta.

2.1.2.2 Kieltokanne ja teleyritykselle annettava keskeyttämismääräys

Tekijänoikeuslain 60 b §:ssä säädetään tekijän tai tämän edustajan oikeudesta ajaa siviilioikeudellista kieltokannetta väitettyä loukkaajaa vastaan. Hyväksyessään kanteen tuomioistuin määrää, että tekijänoikeutta loukkaavan aineiston yleisön saataviin saattaminen on lopetettava. Kiellon tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko. Säännöksessä on kysymys lopullisesta kieltotuomiosta eikä turvaamistoimiluonteisesta kieltomääräyksestä.

Lain 60 c §:ssä säädetään tuomioistuimen mahdollisuudesta määrätä teleyritys sakon uhalla keskeyttämään luvattomaksi väitetyn

aineiston saattaminen yleisön saataviin. Keskeyttämismääräys voidaan antaa teleyritykselle, ja se edellyttää oikeudenhaltijan hakemusta. Keskeyttämismääräyksen antamisen edellytyksenä on, että sitä ei voida pitää kohtuuttomana ottaen huomioon aineistoa yleisön saataviin saattavan henkilön, välittäjänä toimivan teleyrityksen ja tekijän oikeudet.

Jos tuomioistuin hyväksyy hakemuksen, teleyrityksen on keskeytettävä tekijänoikeutta loukkaavaksi väitetyn aineiston saattaminen yleisön saataviin. Säännöksessä ei yksilöidä sitä teknistä tapaa, jolla keskeyttämismääräys on pantava toimeen, vaan se on jätetty teleyrityksen harkintaan.

Koska kysymyksessä on keskeyttämismääräys, sen antaminen edellyttää, että tekijänoikeutta loukkaavaksi väitettyä aineistoa on edelleen yleisön saatavilla eikä tekijänoikeuden loukkaamista ole vapaaehtoisin toimin lopetettu.

Tekijänoikeuslain 60 c §:n mukainen keskeyttämismääräys voidaan antaa 60 b §:ssä tarkoitetun kieltokanteen käsittelyn aikana. Jos 60 c §:n 2 momentissa tarkoitetut erityiset edellytykset täyttyvät, keskeyttämismääräys voidaan antaa myös ennen kieltokanteen nostamista. Tämä edellyttää, että edellä mainittujen 60 c §:n 1 momentin edellytysten lisäksi on ilmeistä, että tekijän oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Käytännössä tämä voi olla esimerkiksi näyttöä siitä, että tekijälle koituvat taloudelliset menetykset muodostuvat huomattaviksi, jos keskeyttämismääräystä ei annettaisi ennen oikeudenkäynnin alkua.

Tuomioistuimen on varattava sekä teleyritykselle eli sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, joka saattaa tekijänoikeutta loukkaavaksi väitettyä aineistoa yleisön saataviin, tilaisuus tulla kuulluksi.

Tuomioistuin voi pyynnöstä antaa keskeyttämismääräyksen myös väliaikaisena väitettyä loukkaajaa kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä välttämättä vaatii. Määräys on voimassa kunnes toisin määrätään. Väitetylle loukkaajalle on määräyksen antamisen jälkeen viipymättä varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Kun väitettyä loukkaajaa on kuultu, tuomioistuimen on viipymättä päätettävä,

pidetäänkö määräys voimassa vai peruutetaan se.

Lain 60 c §:n nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää tai vastaanottaa viestejä.

Lain 60 c §:n mukainen keskeyttämismääräys kohdistuu vain teleyritykseen. Tekijänoikeuden loukkaajaa vastaan voidaan oikeudenkäynnin aikana vaatia väliaikaista kieltoa oikeudenkäymiskaaren (4/1734) 7 luvun 3 §:n nojalla.

2.1.3 Muut oikeussuojakeinot

2.1.3.1 Tutkintapyyntö poliisille

Siviilioikeudellisten oikeussuojakeinojen lisäksi oikeudenhaltijalla on mahdollisuus tehdä poliisille tutkintapyyntö epäillystä tekijänoikeuslain 56 a §:n mukaisesta tekijänoikeusrikkomuksesta tai rikoslain (39/1889) 49 luvun 1 §:n ja erityisesti sen 3 momentin mukaisesta tekijänoikeusrikoksesta. Vertaisverkoissa tapahtuvat tekijänoikeuden loukkaukset ovat asianomistajarikoksia. Virallinen syyttäjä ei saa tekijänoikeuslain 62 §:n ja rikoslain 49 luvun 6 §:n mukaan nostaa syytettä, ellei asianomistaja ole ilmoittanut rikosta syytteeseen pantavaksi.

Mikäli tutkintakynnys ylittyy, poliisilla on poliisilain (493/1995) 36 §:n 2 momentin nojalla oikeus saada teleyritykseltä ja yhteisötilaajalta yhteystiedot sellaisesta teleliittymästä, jota ei mainita julkisessa luettelossa, tai teleliittymän, sähköpostiosoitteen, muun teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöivät tiedot, jos tietoja yksittäistapauksessa tarvitaan poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi.

Poliisilla on myös mahdollisuus suorittaa asiassa tarpeellisia pakkokeinoja todisteiden turvaamiseksi. Usein tämä tarkoittaa epäillyn tietokoneen takavarikoimista tietoteknistä tutkintaa varten. Esitutkinnan aikana kuulustellaan mahdollisesti liittymänhaltijan lisäksi myös muita talouteen kuuluvia henkilöitä, jotka ovat voineet käyttää tietokonetta.

Käytännössä asia usein raukeaa, jos esitutkinnassa paljastuu seikkoja (esim. epäilty on nuori henkilö), joiden takia syytettä ei voida nostaa.

Jos asiassa ei päädytä sovintoon ja esitutkinnassa löytyy näyttöä tekijänoikeuden

loukkaamisesta, asia etenee syyteharkintaan ja yleensä lopulta tuomioistuinkäsittelyyn.

2.1.3.2 Laki tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain (458/2002) 5 luku sisältää säännökset ilmoitusmenettelystä tallennuspalvelun tarjoajan palvelimelle, kuten palvelutarjoajan verkkosivuille, asiakkaiden toimesta tallennetun tekijänoikeutta loukkaavan aineiston poisottamiseksi.

Säännösten mukaan oikeudenhaltijan tulee ensisijaisesti pyrkiä olemaan yhteydessä suoraan tekijänoikeutta loukkaavaan tahoon ja esittää vaatimus tälle. Mikäli tekijänoikeuden loukkaajaa ei kuitenkaan voida tunnistaa tai hän ei viipymättä poista luvaton aineistoa, voi oikeudenhaltija kääntyä tallennuspalvelun tarjoajan puoleen lain edellyttämällä ilmoituksella. Ilmoituksen muodosta ja sisällystä säädetään lain 22 §:ssä.

Lain 22 §:n mukaan oikeudenhaltijan on tehtävä ilmoitus kirjallisesti tai sähköisesti siten, että ilmoituksen sisältöä ei voida yksipuolisesti muuttaa ja että se säilyy osapuolten saatavilla. Ilmoituksessa on oltava 1) ilmoituksen tekijän nimi ja yhteystiedot, 2) yksilöityinä se aineisto, jonka saannin estämistä vaaditaan, sekä selvitys aineiston sijainnista, 3) ilmoituksen tekijän vakuutus siitä, että se aineisto, jota vaatimus koskee, on hänen vilpittömän käsityksensä mukaan lainvastaisesti saatavilla viestintäverkossa, 4) tieto siitä, että ilmoituksen tekijä on tuloksetta esittänyt vaatimuksensa sisällön tuottajalle tai että sisällön tuottajaa ei ole voitu tunnistaa, 5) ilmoituksen tekijän vakuutus siitä, että hän on tekijänoikeuden tai lähioikeuden haltija taikka oikeutettu toimimaan oikeudenhaltijan puolesta, sekä 6) ilmoituksen tekijän allekirjoitus.

Ilmoitus, joka ei täytä 22 §:n 1 momentissa säädettyjä vaatimuksia, on tehoton. Jos ilmoituksen puutteet koskevat yksinomaan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja, palvelun tarjoajan on kuitenkin ryhdyttävä kohtuullisiin toimiin ilmoituksen tekijän tavoittamiseksi ja ilmoitettava tälle havaitsemansa puutteet.

Palvelun tarjoajan on viipymättä ilmoitettava palvelun vastaanottajalle, jota laissa kutsutaan sisällön tuottajaksi, tämän toimittaman aineiston saannin estämisestä sekä toimitettava hänelle jäljennös ilmoituksesta, jonka perusteella esto on tehty.

Lain 23 §:n mukaan sisällön tuottajalla on oikeus saada aineisto palautetuksi vastineella, jossa hänen tulee mm. ilmoittaa nimensä ja yhteystietonsa. Jos 23 §:ssä säädetty vaatimukset täyttävä vastine on määräajassa toimitettu, palvelun tarjoaja ei saa estää vastineessa yksilöidyn aineiston palauttamista ja sen pitämistä saatavilla, ellei palvelun tarjoajan ja sisällön tuottajan välisestä sopimuksesta taikka tuomioistuimen tai muun viranomaisen määräyksestä tai päätöksestä johdu muuta.

Oikeudenhaltija voi myös tässä tapauksessa turvautua normaaleihin siviili- tai rikosoikeudellisiin oikeussuojakeinoihin.

Edellä kuvattua ilmoitusmenettelyä koskevien säännösten tehottomuus tekijänoikeudella suojattujen aineistojen laittoman jakelun vähentämisessä on ollut havaittavissa jo pitkän aikaa. Vuosituhannen vaihteen tienoilta asti tekninen kehitys on mahdollistanut luovien sisältöjen jakelun ja hakemisen suoraan yksittäisten tietoverkkoon kytkeytyneiden tietokoneiden välillä. Kun laki tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta tuli voimaan heinäkuun 2002 alusta, tietoverkoissa tehdyt vakavimmat tekijänoikeuden loukkaukset olivat jo siirtyneet tallennuspalveluista vertaisverkkoihin, joihin ilmoitusmenettely ei ole käytettävissä.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

2.2.1 Ranska

Ranskassa hyväksyttiin vuonna 2009 laaja lainsäädännön muutospaketti, jolla edistetään tekijänoikeudella suojattujen teosten levitystä ja oikeudellista suojaa internetissä. Muutoksia tehtiin muun muassa tekijänoikeuslakiin, ja säädettiin laki tekijänoikeuden rikosoikeudellisesta suojasta internetissä. Opetusta koskevaa lainsäädäntöä täydennettiin siten, että opetukseen tulee sisältyä tietoa tekijänoikeu-

della suojatun aineiston laittoman lataamisen ja jakelun vaaroista taiteelliselle luovuudelle.

Internetissä tapahtuvaa teosten levitystä ja tekijänoikeuksien suojaa valvomaan perustettiin Hadopi (Haute Autorité pour la Diffusion des Œuvres et la Protection des Droits sur Internet). Viraston tehtävänä on edistää lainsäädännön kehitystä ja seurata teosten laillisuutta ja laitonta käyttämistä julkisissa viestintäverkoissa, suojella luovia teoksia tietoverkoissa sekä säännellä teknisiä suojauksia ja teosten tunnistamismenetelmiä ja seurata niiden kehitystä. Hadopi voi suositella muutoksia lakeihin ja muihin säännöksiin, ja siltä voidaan pyytää neuvoa lainsäädännön valmistelussa.

Vuonna 2009 hyväksytty lainsäädäntö sisältää mahdollisuuden ilmoitusten lähettämiseen internetissä tekijänoikeuksia loukkaaville sekä oikeudenloukkauksesta annettavan tuomion yhteydessä tuomioistuimen määrääksellä teleyhteyden katkaisemiseen.

Saatuana epäilystä oikeudenloukkauksesta tiedon oikeudenhaltijoiden puolesta internetliikennettä seuraavalta taholta Hadopi pyytää teleyritykseltä, jonka tarjoamaa liittymää käytetään epäiltyyn loukkaukseen, tiedon IP-osoitteen haltijasta ja velvoittaa teleyrityksen lähettämään sähköpostitse teleliittymän haltijalle opastavan ilmoituksen, jossa muistutetaan tekijänoikeuslain säännöksistä ja niihin sisältyvistä velvollisuuksista. Ilmoitus sisältää myös tietoa laillisista sisältöpalveluista, teknisistä suojakeinoista sekä tekijänoikeuksia loukkaavien tekojen ja käytäntöjen vaikutuksista luovuudelle ja kulttuurisektorin taloudelle. Jos oikeudenloukkaus toistuu 6 kuukauden sisällä ensimmäisestä tapauksesta, lähetetään uusi ilmoitus, tällä kertaa kirjattuna kirjeenä tai muuten todistettavasti. Ilmoitukseen sisältyy tieto siitä, milloin epäilty tekijänoikeuden loukkaus on tapahtunut. Ilmoituksen saajalla on oikeus tulla kuulluksi, ja pyynnöstä annetaan tieto esimerkiksi siitä, mitä aineistoa epäilty loukkaus koskee. Hadopilla on oikeus säilyttää oikeudenloukkaajien yhteystiedot toimenpiteiden toteuttamisen edellyttämän ajan.

Mikäli oikeudenloukkaus tapahtuu kolmannen kerran vuoden kuluessa, asia siirtyy tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tuomioistuin voi tietoverkossa tapahtuvasta tekijänoikeu-

den loukkauksesta antamansa tuomion yhteydessä määrätä laissa säädetyin edellytyksin teleyhteyden katkaistavaksi enintään vuoden ajaksi. Tänä aikana oikeudenloukkaaja ei voi hankkia liittymää toiselta liittymäntarjoajalta.

Laki edellyttää, että teleyritysten asiakassopimukseen otetaan selvä viittaus laissa oleviin säännöksiin siitä, ettei liittymää saa käyttää tekijänoikeutta loukkaaviin toimiin, samoin kuin viittaukset toimenpiteisiin, joihin loukkauksen johdosta voidaan ryhtyä, ja rikos- ja siviilioikeudellisiin seuraamuksiin tekijänoikeuksien loukkaustapauksissa.

2.2.2 Iso-Britannia

Yhdistyneiden kuningaskuntien parlamentti hyväksyi 8 päivänä huhtikuuta 2010 ns. Digital Economy -lakipaketin, joka sisältää toimenpiteitä suojattujen sisältöjen luvattoman verkko-jakelun vähentämiseksi. Lain tavoitteena on vähentää luvattonta verkkojakelua merkittävästi seuraavien 2–3 vuoden kuluessa.

Viestintälakiin (Communications Act) hyväksytyt lisäykset muodostavat kolmiportaisen toimenpidekehikon. Ensivaiheessa teleyrityksellä on velvollisuus lähettää ilmoitus asiakkaalleen, jonka hallussa olevaa liittymää on havaittu käytetyn tekijänoikeuden loukkaukseen.

Asiakkaalle lähetettävän ilmoituksen sisältö on laissa tarkasti säännelty. Ilmoituksen tulee sisältää seuraavat elementit: a) maininta siitä, että ilmoitus lähetetään oikeudenhaltijan tekemän loukkausraportin johdosta, b) oikeudenhaltijan nimi, c) ilmeisen loukkauksen kuvaus, d) todiste, josta käy ilmi tilaajan IP-numero ja loukkauksen ajankohta, e) tietoa mahdollisuudesta oikaista loukkausraportin tietoja, f) tietoa tekijänoikeudesta ja sen tarkoituksesta, g) ohjeita tekijänoikeudella suojatun aineiston laillisesta hankkimisesta, h) ohjeita siitä, miten tilaaja voi suojata internet-yhteytensä laittomalta käytöltä, i) muut alan käytäntöissä määritellyt asiat. Käytäntösääntöjen pohjalta ilmoitukseen voivat sisältyä maininnat siitä, että a) teleyritys voi säilyttää tiedon ilmeisestä tekijänoikeuden loukkauksesta, b) oikeudenhaltija voi vaatia teleyritystä paljastamaan, mitkä

loukkausraportit liittyvät kyseiseen tilaajaan, c) oikeudenhaltija voi hakea tuomioistuimelta määräystä tilaajan henkilöllisyyden paljastamiseksi ja nostaa kanteen tekijänoikeuden loukkauksesta, d) loukkausraporttien lukumäärä voidaan ottaa huomioon harkittaessa liittymän käyttöä rajoittavia teknisiä toimia.

Vastuu oikeudenloukkausten havainnoinnista on oikeudenhaltijoilla, jotka toimittavat teleyrityksille tiedot havaituista oikeudenloukkauksista (yhteyden IP-numero ja ajan kohta sekä kuvaus oikeudenloukkauksesta).

Oikeudenhaltijan on lähetettävä tieto havaitusta oikeudenloukkauksesta kuukauden kuluessa asiaa koskevien tietojen keräämisestä ja teleyrityksen puolestaan ilmoitus asiakkaalleen kuukauden kuluessa tiedot oikeudenhaltijalta saatuaan. Teleyrityksen on pidettävä luetteloa asiakkaistaan, joille ilmoitus on lähetetty, ja oikeudenhaltijan pyynnöstä annettava luettelo sellaisessa muodossa, että loukkaajan henkilöllisyyttä ei paljasteta.

Oikeudenhaltijoiden ja teleyritysten tulee sopia alan käytänteistä (mm. kustannusten korvaamisesta ja tilaajien mahdollisuudesta oikaista oikeudenhaltijan loukkausilmoituksen tietoja), jotka asiaa valvova viranomaisen Ofcom (Office of Communications) hyväksyy. Jollei alan itsesääntelyä saada aikaan kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantuloa, Ofcomin tulee antaa käytäntösäännöt.

Seuraavassa vaiheessa Ofcom veloitetaan seuraamaan verkkojakelun kehitystä ja raporttoimaan siitä ministerille 12 kuukauden välein ja tekemään väliraportteja joka kolmas kuukausi. Sen tulee tehdä selkoa mm. oikeudenloukkausten määristä, oikeudenhaltijoiden toimista laillisen kaupan edistämiseksi, tiedotuskampanjoista, oikeudenhaltijoiden tekemien loukkausilmoitusten lukumääristä sekä oikeusprosessien lukumääristä.

Raporttien perusteella toimivaltainen ministeri voi määrätä Ofcomin arvioimaan sitä, onko perusteltua määrätä teleyritykset soveltamaan internetin käyttöä rajoittavia teknisiä toimia oikeudenloukkausten vähentämiseksi. Tässä tarkoitettu tekninen toimi voi olla asiakkaan yhteyden nopeuden rajoittaminen, pääsyn estämisen tiettyyn materiaaliin tai materiaalin käytön estäminen, yhteyden väliaikainen katkaiseminen tai asiakkaan palvelun rajoittaminen muulla tavoin.

Määräys teknisten toimien käyttöön ottamisesta voidaan antaa aikaisintaan 12 kuukauden kuluttua siitä, kun osapuolet tai Ofcom ovat saattaneet voimaan alan käytänteet. Ofcomin on myös laadittava ohjeistus, jossa määritellään mm. teleyrityksen asiakkaan mahdollisuus valittaa teknisen toimen täytäntöpanosta.

Edelleen laki sisältää valtuussäännöksen, jonka nojalla toimivaltainen ministeri voi antaa säädöksen, joka mahdollistaa tuomioistuimen määräämään teleyrityksen yksittäistapauksessa estämään pääsyn internet-sivustolle tai osoitteeseen, jota on käytetty tai todennäköisesti käytetään tekijänoikeuden loukkaukseen. Kieltomääräys voi koskea sivustoja tai osoitteita, joista levitetään tai tarjotaan merkittävässä määrin loukkaavaa aineistoa tai joista avustetaan pääsyä (esim. tarjotaan linkkejä) loukkaaviin sivustoihin tai aineistoihin.

2.2.3 Espanja

Espanjan hallitus hyväksyi marraskuussa 2009 lainsäädäntösuunnitelman kestäväen taloudellisen kehityksen edistämiseksi. Tietoyhteiskunnan palveluja koskevaan lakiin ja tekijänoikeuslakiin ehdotetaan muutoksia, joilla mahdollistetaan nopea ja tehokas puuttuminen tietoverkossa tapahtuviin tekijänoikeuden loukkauksiin.

Tekijänoikeuslailla perustetulle tekijänoikeuslautakunnalle (Comisión de Propiedad Intelectual) annetaan uudeksi tehtäväksi päättää toimenpiteistä, joilla keskeytetään tietoyhteiskunnan palvelun tarjoaminen tai poistetaan saatavilta tekijänoikeutta loukkaava sisältö. Tuomioistuimen on hyväksyttävä lautakunnan päätös ennen sen toimeenpanoa. Tuomioistuimelle annetaan laissa tämän päätöksen tekemiseen neljän päivän määräaika. Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoajille ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus antaa tämän prosessin käynnistämistä varten tekijänoikeutta loukkaavien palvelujen levittämistä vastuussa olevien tunnistamista varten tarpeelliset tiedot. Hallitus on ehdotuksen esittelyn yhteydessä korostanut, että ehdotuksessa on otettu huomioon oikeusjärjestyksen periaatteet, kuten yhdenvertaisuus, objektiivisuus ja suhteellisuus. Asiaa esittelevä kulttuurimi-

nisteri on lisäksi korostanut, että toimenpiteet eivät kohdistu yksittäisiin palvelujen käyttäjiin vaan luvattomien sisältöjen levittämiseen ja vaihtamisessa käytettyihin palveluihin.

Jo ennen lainsäädäntösuunnitelman julkistamista, lokakuussa 2009 Espanjan hallitus asetti kahdeksan ministeriön välisen neuvooantavan komission valmistelemaan yksityiskohtaisempia ehdotuksia toimenpiteiksi tekijänoikeuslakia loukkaavaa sisältöjen levitystä vastaan.

2.2.4 Euroopan unioni

Euroopan unionin lainsäädäntöön ei sisälly ehdotettavan kaltaista sääntelyä.

Telekommunikaatiosääntöjen uudistamiseen tähdännyt valmistelu saatiin Euroopan unionissa päätökseen marraskuussa 2009, jolloin hyväksyttiin ns. telecom-pakettiin kuuluvien direktiivien (ns. yleispalveludirektiivi ja sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) muutokset direktiivillä 2009/136/EY.

Direktiivin valmistelun aikana esillä oli myös kysymys mahdollisuudesta puuttua teleyhteyksiin. Hyväksytyyn direktiiviin ei sisälly tästä nimenomaista säännöstä. Direktiivin 1 artiklan ja johdantokappaleiden 29 ja 30 mukaan direktiivissä ei määrätä pakolliseksi eikä rajoiteta viestintäverkkojen tarjoajien kansallisen lainsäädännön mukaisesti asettamia ehtoja, joilla rajoitetaan loppukäyttäjien käyttöä. Jäsenvaltioiden on kuitenkin noudatettava kansalaisten perusoikeuksia ja –vapauksia ja otettava huomioon yhteisön tasolla määritellyt poliittiset tavoitteet.

Direktiivin 21 artiklan 4 kohdan mukaan, jota myös johdantokappale 26 käsittelee, jäsenvaltiot voivat edellyttää, että televiestintäpalveluja tarjoavat yritykset jakavat tarvittaessa veloitusetta yleiseen etuun liittyvää tietoa palvelun tilaajille käyttäen tavanomaisesti tilaajien kanssa viestiessään käyttämiään keinoja. Toimivaltaisten viranomaisten tuottaman tiedon tulee sisältää muun muassa tietoa tavallisimmista sähköisten viestintäpalveluiden käyttötavoista liittyen laittomaan toimintaan tai haitallisen sisällön levittämiseen, kun tämä voi haitata muille kuuluvien oikeuksien ja vapauksien noudattamista. Tähän sisältyy myös tieto tekijänoikeuteen

kohdistuvista rikkomuksista ja niiden oikeudellisista seurauksista.

Jäsenvaltiot voivat direktiivin 20 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaan myös vaatia, että telepalvelua tai teleliittymää koskeva sopimus sisältää edellä mainitut 21 artiklan 4 kohdassa tarkoitetut tarjotun palvelun kannalta merkitykselliset tiedot, jotka koskevat esimerkiksi sähköisten viestintäverkkojen ja palveluiden käyttämistä laittomiin tarkoituksiin.

2.3 Nykytilan arviointi

Tekijänoikeuslaissa ja rikoslaissa on asetettu seuraamuksia varmistamaan, että tekijänoikeuksia noudetaan myös tietoverkoissa toimittaessa. Tekijänoikeuden loukkauksiin puuttumisen mahdollistavaa prosessilainsäädäntöä voidaan pitää melko ajantasaisena ja toimivana. Pitkälti oikeudenhaltijoiden resursseista ja tarkoituksenmukaisuusarvioinneista riippuu, miten ja missä määrin olemassa oleviin oikeussuojakeinoin nykyisin turvaututaan luvattoman verkkojakelun osalta.

Oikeussuojakeinojen toimivuutta kehittämällä ei yksinään voida ohjata käyttäytymistä sellaiseksi, että tekijänoikeuksia noudetaan täysimääräisesti tietoverkoissa.

Usein pelkkä aineellinen lainsäädäntö riittää siihen, että tietty käyttäytymistapa koetaan moraalisesti velvoittavaksi. Edellytyksenä on kuitenkin, että lailla asetetut velvollisuudet tunnetaan ja koetaan hyväksyttäviksi. Tutkimukset osoittavat, että kuluttajilla on varsin hyvä tietoisuus siitä, että luovien sisältöjen verkkojakelu ilman oikeudenhaltijan suostumusta merkitsee tekijänoikeuden loukkausta. Luovan työn tekijöiden ja yrittäjien (Lyhty) vuosien 2008 ja 2009 tekijänoikeusbarometreihin liittyvien Taloustutkimus Oy:n tekemien tutkimusten mukaan 92 % kuluttajista tiesi, että musiikki- ja elokuvatiedostojen jakaminen vertaisverkoissa ilman oikeudenhaltijoiden lupaa on laitonta.

Kulttuuriministerin syksyllä 2008 koolle kutsumissa toimialakeskusteluissa oltiin yksimielisiä siitä, että kuluttajille suunnattua tiedotusta ja viestintää tulee kehittää ja lisätä entisestään. Toimialojen yhteinen tiedotus- ja viestintäkampanja on käynnistynyt keväällä 2010.

Perustuslain 21 §:ssä on taattu jokaiselle oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisessa ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Voimassa olevassa lainsäädännössä on sille, jonka tekijänoikeuksia on loukattu tietoverkossa, turvattu mahdollisuus hakea oikeussuojaa tuomioistuimessa joko siviili- tai rikosprosessuaalisessa menettelyssä. Tekijänoikeuslain siviilioikeudelliset oikeussuojakeinot tietoverkoissa tapahtuvien oikeudenloukkausten yhteydessä on kuvattu edellä jaksossa 1.1.2. ja rikosprosessiin johtava poliisille osoitettava tutkintapyyntö jaksossa 1.1.3.1.

Opetusministeriö asetti helmikuussa 2009 virkamiestyöryhmän arvioimaan, pitäisikö nykylainsäädännössä säädetyille oikeussuojakeinoille tehdä jotain, jotta tekijänoikeuden pelisääntöjä noudatettaisiin verkkojakelun tilanteissa nykyistä paremmin. Työryhmän toimeksianto ei koskenut tekijänoikeuden aineellisen sisällön eikä sen loukkaamisen siviili- tai rikosoikeudellisten seuraamusten arviointia.

Tärkeimmät oikeudenhaltijoita, teleyrityksiä ja kuluttajia edustavat järjestöt sekä tekijänoikeuksien loukkausten valvonnan harjoittajat katsoivat työryhmälle antamissaan lausunnoissa, että nykyisessä lainsäädännössä säädetyt oikeussuojakeinot ovat pääosin toimivia. Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus katsoi myös, että olemassa olevien oikeussuojakeinojen lisäksi tulisi kehittää uusia lainsäädännöllisiä keinoja luvattomaan verkkojakeluun puuttumiseksi sekä täsmentää tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentissa säädetyt hyvityksen sisältöä.

Olenainen edellytys oikeuksien toteuttamiselle tietoverkoissa tapahtuvissa oikeudenloukkauksissa on, että loukkauksen kohteeksi joutunut oikeudenhaltija tai hänen edustajansa pystyy joutuisasti selvittämään, kuka epäillyn loukkauksen takana on, voidakseen kohdistaa tarvittavat toimenpiteet tähän henkilöön.

Loukkauksesta epäillyn yhteystiedot on mahdollista saada teleyritykseltä vain tuomioistuimelta haettavalla määräyksellä tekijänoikeuslain 60 a §:ssä säädettyä menettelyä noudattaen. Yleensä määräystä hakee teki-

jänoikeuden haltijan puolesta toimiva edustaja.

Määräyksen hakemista edeltää näytön keruu loukkauksesta. Jos kyse on vertaisverkoissa tapahtuvasta musiikin jakamisesta, näytön keruuseen sisältyy muun muassa listauksen tekeminen tietynä hetkenä tietyssä vertaisverkossa jaossa olleista musiikkikappaleista. Listauksen perusteella Säveltäjien tekijänoikeustoimisto Teosto ry ja levy-yhtiöt identifioivat jaettavina olleet musiikkikappaleet ja niiden oikeudenhaltijat. Näytön kerääminen ja musiikkikappaleiden tunnistaminen, jossa samalla kertaa käsitellään yleensä useita tuhansia musiikkikappaleita, vie kokonaisuudessaan useita viikkoja. Prosessia ei ole mahdollista automatisoida.

Näytön keruuseen sisältyvässä aineiston laillisuuden selvittämisessä voidaan käyttää monia menetelmiä. Jos aineistoon on merkitty oikeuksien sähköiset hallinnointitiedot, selvitysprosessi on varsin yksinkertainen ja luotettava. Esimerkiksi luvallisen aineiston merkitseminen ”vesileimalla” (watermarking) mahdollistaa merkityn aineiston tunnistamisen luvalliseksi. Koska oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen käyttöpakkoa ei ole, sähköisiä hallinnointitietoja sisältämättömän aineiston laillisuutta pitää selvittää muilla keinoilla.

Viitteitä aineiston tai palvelun laillisuudesta voidaan saada esimerkiksi siitä, millä tekniikalla aineistoa jaetaan tai millaisessa palvelussa aineisto on jaossa. Tietty jakelutekniikka sinänsä ei tee palvelusta laitonta. Esimerkiksi vertaisverkoissa aineistoja voidaan jakaa myös laillisesti. Tiedossa kuitenkin on, että esimerkiksi PirateBay-tyyppiseen vertaisverkkopalveluun levy-yhtiöt eivät ole lisensoineet aineistoja.

Varmasti aineiston laillisuuden voi päätellä vain siitä, että aineisto on internetissä yleisön saatavilla ennen kuin se on oikeudenhaltijan toimesta luvallisesti julkaistu.

Koelatauksen avulla, jonka oikeudenhaltija tai hänen edustajansa tekee, voidaan käytännössä todentaa, että jaettava aineisto vastaa tiedoston kuvausta tai nimeä. Näin voidaan varmistua siitä, että oikeudenhaltija tai hänen edustajansa on oikeutettu toimimaan asiassa.

Käräjäoikeudessa hakemusasian käsittely kestää 2–4 viikkoa. Näin ollen epäillyn louk-

kauksen havaitsemisesta yhteystietojen saamiseen käräjäoikeuden määräyksellä kuluu käytännössä kaikkiaan 8–12 viikkoa.

Lainsäädännössä ei määritellä sitä, kuinka pitkän ajan tekijänoikeuslain 60 a §:ssä tarkoitetut yhteystiedot ovat olemassa teleyrityksen hallussa ja onko teleyrityksen säilytettävä niitä siihen asti, kunnes tuomioistuimen määräys saa lainvoiman.

Tiedossa ei ole, että yhteystietoja koskevan määräyksen täytäntöönpano olisi tähän mennessä estynyt sen vuoksi, että teleyritys olisi hävittänyt tiedot järjestelmänsä. Jos teleyrityksellä ei ole lakiin perustuvaa velvollisuutta säilyttää asiakkaidensa yhteystietoja eikä teleyritys tarvitse tietoja esimerkiksi laskutusta varten, käräjäoikeuden päätökseen johtavan prosessin kokonaiskeston lähestyessä kolmea kuukautta ongelmaksi saattaa tulla se, että teleyritykset eivät säilytä asiakkaidensa yhteystietoja näin pitkään.

Antaessaan määräyksen yhteystietojen luovuttamisesta tuomioistuin ei käytännössä tarkemmin määrittele sitä, mihin tarkoitukseen tallennettuja liittymän tilaajan tunnistamistietoja määräys koskee. Sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) säännöksistä voidaan kuitenkin päätellä, että tuomioistuimen määräys ei voi koskea lain 14 a §:n mukaisen, 12 kuukauden ajan viranomaistarpeita varten säilytettävien tunnistamistietojen luovuttamista oikeudenhaltijalle. Näitä tietoja saa käyttää ainoastaan pakkokeinolain (450/1987) 5 a luvun 3 §:n 1 momentissa mainittujen rikosten tutkimiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi. Esimerkiksi tekijänoikeusrikos ei näihin sisälly.

Laskun määräytymiseen liittyviä tietoja on sähköisen viestinnän tietosuojalain 10 §:n mukaisesti säilytettävä vähintään kolme kuukautta laskun eräpäivästä tai tunnistamistiedon tallentumisesta riippuen siitä, kumpi näistä ajankohdista on myöhäisempi. Muihin tarkoituksiin lain mukaan käytettävien tietojen säilytysaikaa ei ole tarkemmin määritetty. Yleinen käytäntö yhteystietojen säilyttämisessä on tällä hetkellä noin 3 kuukautta. Lain mukaan tunnistamistietoja voidaan käsitellä viestintäpalvelun tai lisäarvopalvelun markkinoimiseksi tai sen teknistä kehittämistä varten, palvelun käyttöä maksutta tai muiden siihen rinnastuvien käyttöä koskevien vää-

rinkäytösten havaitsemiseksi, estämiseksi ja selvittämiseksi sekä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tilastollista analyysia varten.

Vuonna 2008 tehtiin 55 hakemusta tekijänoikeuslain 60 a §:n mukaisesti liittymänhaltijan yhteystietojen saamiseksi. Vuonna 2009 tehtiin yhteystietojen saamiseksi 82 hakemusta. Kaikkiin 60 a §:n mukaisiin hakemuksiin on tuomioistuimien antanut tähän mennessä myönteisen päätöksen, eikä yhdestäkään päätöksestä ole valitettu.

Tekijänoikeuden loukkauksesta epäillyn yhteystietojen saamista koskeva tekijänoikeuslain 60 a § jättää tuomioistuimelle harkintavaltaa säännöksessä tarkoitetun merkittävyyskynnyksen ylittymisen ja osapuolten oikeuksien punninnan suhteen. Seikkoja, joiden vuoksi harkintavaltaa tulisi laissa tämentää, ei ole käytännön tilanteissa kuitenkaan tullut esille.

Tekijänoikeuslain 60 c §:n mukaisista tekijänoikeutta loukkaavaksi väitetyn aineiston saattamista yleisön saataviin koskevista keskeyttämismääräyksistä on vielä hyvin vähän käytännön kokemuksia. Vuonna 2008 keskeyttämismääräyksiä haettiin kolme kertaa ja keskeyttämismääräyksiä annettiin kaksi. Vuonna 2009 keskeyttämismääräyksiä ei haettu kertaakaan.

2.4 Uusien lainsäädännöllisten keinojen tarve

Tietoverkossa tapahtuva aineistojen luvaton jakelu on laajalle levinnyt lain rikkomisen muoto. EU:n piirissä ja erityisesti niissä maissa, kuten Ranskassa ja Isossa-Britanniassa, joissa on jo tehty konkreettisia lainsäädäntötoimia, on tultu siihen tulokseen, että tällainen laitonta toiminta on vahingollista koko yhteiskunnan kannalta. Laittoman jakelun vähentämiseksi olisi omaksuttava tuomioistuimen menettelyä nopeampia ja tehokkaampia keinoja. Näissä maissa on katsottu, että pelkkä laillisen tarjonnan lisääminen ja kansalaisten informoiminen eivät riitä.

Suomessa syksyllä 2008 käydyissä toimialakeskusteluissa todettiin, että olisi turvattava edellytykset sille, että voidaan nopeasti puuttua luovien sisältöjen luvattomaan verkkojakeluun. Pidettiin tärkeänä, että laitonta "markkina" pienenee ja laillinen kasvaa.

Keinoista oli eri osapuolilla erilaisia ja toisistaan poikkeavia näkemyksiä. Teleyritykset korostivat nykyisten keinojen toimivuuden arvioimista. Luovien sisältöjen oikeuksien haltijat toivoivat myös uusien keinojen käyttöön ottamista.

Erityisesti tuotiin esille tarve niin sanottuihin pehmeisiin keinoihin, joiden avulla voitaisiin vaikuttaa yksittäisten tekijänoikeuden loukkaajien toimintaan. Nykyisiin oikeussuojakeinoihin ei sisälly tällaisia pehmeitä keinoja, kuten mahdollisuutta varoitusten tai ilmoitusten lähettämiseen sellaisille liittymänhaltijoille, joiden liittymistä on havaittu aineistoa saatetavan laajassa mitassa ilman lupaa yleisön saataviin. Luvatonta tiedostojen jakelua voidaan tänä päivänä arvioida tapahtuvan sellaisessa määrin, että sen seurauksena tekijänoikeuksien suojan toteutuminen vakavasti vaarantuu.

Lainsäädännön toimivuutta vuonna 2009 arvioinut virkamiestyöryhmä totesi, että nykyisessä lainsäädännössä säädetyt oikeussuojakeinot ovat sinänsä toimivia.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaisen siviiliprosessin ensi vaiheena on hakea tuomioistuimelta määräystä, jonka nojalla teleyritys luovuttaa liittymän haltijan henkilötiedot oikeudenkäyntiä varten. Käytännössä vertaisverkossa tapahtuneen tekijänoikeuden loukkausta koskevan oikeusriidan selvittely ja sovintomahdollisuuksien etsiminen onkin nykyisin mahdollista vasta siinä vaiheessa, kun asia on joko edennyt poliisitutkintaan tai teleyritykseen kohdistuva hakemusasia liittymänhaltijan yhteystietojen luovuttamisesta on ratkaistu käräjäoikeuden päätöksellä.

Tämän hallituksen esityksen valmistelussa on tarkasteltu mahdollisuutta luoda menettely, jossa voitaisiin lähettää ilmoituskirjeitä tai viestejä niille, joiden havaitaan harjoittavan luvattonta tekijänoikeudella suojatun aineiston jakelua tietoverkossa. Kirjeiden tai viestien lähettäminen olisi poliisitutkinnalle ja tuomioistuinkäsittelylle vaihtoehtoinen ja pehmeämpi tapa vaikuttaa laitonta tiedostojen jakamista harrastavien henkilöiden käyttäytymiseen. Ilmoitusten lähettämällä ja sitä seuraavalla käyttäytymisen muutoksella voitaisiin monessa tapauksessa välttää oikeudelliset seuraamukset.

Tietoverkossa aineistoa laittomasti jaeltaessa ulkopuoliset voivat havaita, mistä IP-osoitteista (internetiin kytketyn tietokoneen yksilöivä numerosarja) jakelua tapahtuu. Tavallisimmin IP-osoitteet ovat dynaamisia eli joka kerta henkilön kytkeytyessä tietoverkkoon yhteydelle määritellään uusi numero. Näin ollen liikennettä seuraamalla ei ole mahdollista havaita, tapahtuuko mahdollisia oikeudenloukkauksia samasta liittymästä toistamiseen. Teleyhteyden liittymänhaltija on mahdollista selvittää vain kyseisen liittymän tarjonnan teleyrityksen hallussa olevista tunnistamistiedoista, ja näin ollen ilmoitus mahdolliselle oikeudenloukkaajalle voidaan lähettää vain teleyrityksen hallussa olevien tunnistamistietojen perusteella.

Sekä oikeudenhaltijoiden että oikeudenloukkaajien intressissä on, että tekijänoikeuden loukkauksia koskevat riidat mahdollisuuksien mukaan sovittaisiin ilman oikeudenkäyntiä. On todennäköistä, että oikeudenkäyntiin ei päädyttäisi, jos tekijänoikeutta loukannut lopettaa loukkaavan toiminnan ilmoituksen saatuaan.

Se, että teleyhteystiedot olisivat käytävissä mahdollisen oikeusprosessin ajan ja luovutettavissa hakijalle tuomioistuimen määräyksellä, voitaisiin varmistaa säätämällä, että tuomioistuin voisi velvoittaa teleyrityksen luovuttamaan yhteystiedot tuomioistuimelle, kun yhteystietojen luovuttamista koskeva hakemusasia on tullut tuomioistuimessa vireille.

Oikeudenloukkauksen havainneelle tekijälle tai tämän puolesta valvontaa harjoittavalle valvontaorganisaatiolle tämä ei toisi lisää aikaa loukkaukseen reagoimiseen, vaan tekijän olisi edelleen toimittava ripeästi havaittuaan tekijänoikeuden loukkauksen ja saatettava tuomioistuimessa vireille hakemus yhteystietojen luovuttamisesta, ennen kuin teleyritys hävittää tiedot järjestelmistään. Tietojen luovuttamisella tuomioistuimen haltuun kuitenkin estettäisiin se, ettei tuomioistuimen antaman määräyksen täytäntöönpano estyisi sen vuoksi, että tiedot ovat hävinneet teleyrityksen järjestelmistä määräyksen antamisen jälkeen.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Ehdotettavien sähköisen viestinnän tietosuojalain muutosten tavoitteena on luoda puitteet menettelylle, jossa yksittäisille tekijänoikeuden loukkauksesta epäillyille kohdennetuin ilmoituksin, heidän henkilöllisyyttään ilmoituksen lähettäjälle kuitenkin paljastamatta, pyritään vaikuttamaan loukkauksesta epäiltyjen käyttäytymiseen. Menettely voi osaltaan vähentää tarvetta poliisitutkintaan ja oikeudenkäynteihin.

Tekijänoikeuslakiin ehdotettavalla muutoksella puolestaan pyrittäisiin varmistamaan teleyhteystietojen säilyminen siihen asti, kunnes tuomioistuimen määräys teleyhteystietojen antamisesta on saanut lainvoiman.

Epäillylle loukkaajalle lähetettävä ilmoitus olisi nykyisiä tuomioistuimen kautta toteutettavia keinoja pehmeämpi vaikutuskeino. Ilmoitusten voidaan olettaa vaikuttavan ainakin joidenkin suojattuja aineistoja luvatta jakavien henkilöiden arviointiin kiinnijäämisriskistä. Jos henkilö toimii ilmoituksen mukaisesti ja lopettaa aineiston luvattoman jakamisen, oikeudenhaltijan ei tarvitsisi ehkä lainkaan turvautua poliisitutkinnan tai tuomioistuinmenettelyn keinoihin.

Ilmoitus suunnattaisiin liittymänhaltijalle, joka on vastuussa teleyritykselle liittymän käyttämisestä liittymäsopimuksen mukaisesti. Joihinkin liittymäsopimuksiin sisältyy nykyisin sitoumus liittymän käyttämisestä lainmukaisella tavalla.

Varsinaista ilmoitusta täydentäisivät opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivuilla tarjottava informaatio tekijänoikeudesta sekä ohjeet siitä, mihin toimenpiteisiin ilmoituksen johdosta voi ryhtyä.

Varsinkin nuorilla olisi mahdollisuus korjata käyttäytymistään eli toimia toisin ilman, että asia etenee poliisitutkintaan tai tuomioistuimen käsittelyyn. Ilmoitusten myötä myös lasten ja nuorten vanhemmat saisivat tiedon, jos heidän liittymäänsä käytetään luvattomiin tarkoituksiin. Yksilöille kohdennetut ilmoitukset vaikuttaisivat tehokkaammin kuin joukkoviestinnän keinot.

Tekijänoikeuden loukkaaja on useimmiten liittymän haltija tai ainakin kuuluu tämän kanssa samaan talouteen. Mikäli kyseessä olisi yhteisöliittymä, liittymänhaltijalla olisi

rajoitetumpi mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten liittymän käyttöön oikeutetut toimivat. Tällaisessakin tapauksessa liittymänhaltijan intressissä olisi välittää tieto valvontaorganisaation kirjeestä kaikille liittymän käyttäjille ja ilmoittaa mahdollisista seurauksista, jos aineistojen laiton jakelu liittymästä jatkuu.

Ilmoitusmenettelyn toimivuus ja ilmoituksen saaminen perille edellyttää, että eri toimijat suorittavat oman osuutensa prosessissa.

Valvontaorganisaatio tarkkailisi vertaisverkoissa saatavilla olevaa aineistoa ja ryhtyisi toimenpiteisiin havaitessaan oikeuksia loukatun. Lisäksi se tallentaisi näyttöä oikeuden loukkaamisesta, laatisi määrämutoisen ilmoituksen ja toimittaisi sen teleyritykselle liittymänhaltijalle lähetettäväksi.

Teleyritys selvittäisi liittymänhaltijan henkilöllisyyden oikeudenhaltijan toimittaman IP-osoitteen tai muun lokitiedon perusteella ja välittäisi ilmoituksen perille liittymänhaltijalle.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Tekijänoikeuksien valvontaorganisaation lähettämä ja teleyrityksen välittämä ilmoitus olisi vaihtoehto sille, että oikeusriidan selvittely aloitetaan viranomaismenettelyllä, jossa oikeudenhaltija tai hänen edustajansa pyytää tuomioistuinta määräämään teleyrityksen antamaan liittymänhaltijan yhteystiedot.

Ilmoitusmenettelyn toteuttamisen osalta vaihtoehtona on ensisijaisesti tarkasteltu oikeudenloukkaajalle toimitettavaa ilmoitusta ilman mahdollisuutta säilyttää tietoa siitä, kenelle ilmoitus on lähetetty.

Teleyrityksen aseman turvaamiseksi on tarkasteltu sitä vaihtoehtoa, että ilmoitusten välittämisvelvollisuus koskisi vain ammatti- ja maista tekijänoikeuksien loukkausten valvontaa harjoittavan organisaation toimittamaa ilmoitusta.

Teleyrityksen suorittama viestin tunnistamistietojen käsittely on käytännössä edellytys sille, että internetissä tai sen osana toimivassa vertaisverkossa tekijänoikeutta loukkaavaa henkilöä voidaan vaatia lopettamaan toimintansa.

Sähköisen viestinnän tietosuojalain 4 §:n mukaan viesti, tunnistamistiedot ja paikkatiedot ovat luottamuksellisia, jollei kyseises-

sä laissa tai muussa laissa toisin säädetä. Viesti ei ole luottamuksellinen, jos se on saatettu yleisesti vastaanotettavaksi. Viestiin liittyvät tunnistamistiedot ovat kuitenkin luottamuksellisia.

Tunnistamistiedoilla tarkoitetaan sähköisen viestinnän tietosuojalain 2 §:n 8 kohdan mukaan tilaajaan tai käyttäjään yhdistettävissä olevaa tietoa, jota viestintäverkoissa käsitellään viestin siirtämiseksi, jakelemiseksi tai tarjolla pitämiseksi. Viestejä ja tunnistamistietoja voidaan käsitellä niiden käsittelyoikeuksien mukaisesti, joista säädetään mainitun lain 3 luvussa. Voimassaoleva laki ei sisällä säännöstä, jonka nojalla teleyritys voisi käsitellä viestin tunnistamistietoja tekijänoikeuden loukkaamista koskevien ilmoitusten välittämiseksi liittymänhaltijoille. Ilmoitusmenettely edellyttäisi sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamista.

Teleyhteyden tunnistamistiedot ovat henkilötietoja, joiden käsittelyä säädellään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 95/46/EY yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (henkilötiedodirektiivi).

Henkilötiedodirektiivin 1 artiklan mukaisesti jäsenvaltioiden on henkilötietojen käsittelyssä turvattava yksilöille heidän perusoikeutensa ja -vapautensa ja erityisesti heidän oikeutensa yksityisyyteen. Henkilötietojen käsittelyn laillisuutta koskevien periaatteiden mukaan henkilötietoja voidaan käsitellä muun muassa 7 artiklan e kohdan mukaan, jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai sellaisen julkisen vallan käyttämiseksi, joka kuuluu rekisterinpitäjälle tai sivulliselle, jolle tiedot luovutetaan, tai f kohdan mukaan, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän tai tiedot saavan sivullisen oikeutetun intressin toteuttamiseksi, paitsi milloin tämän intressin syrjäyttävät rekisteröidyn 1 artiklan 1 kohdan perusteella suojaa tarvitsevat intressit ja perusoikeudet ja -vapaudet.

Henkilötietojen käsittelyä koskee myös Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi). Direktiivin säännöksillä täsmennetään

ja täydennetään henkilötietodirektiiviä sähköisen viestinnän alalla.

Sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 15 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat toteuttaa lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joilla rajoitetaan muun muassa direktiivin 6 artiklassa säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien soveltamisalaa, jos tällaiset rajoitukset ovat välttämättömiä, asianmukaisia ja oikeasuhteisia demokraattisen yhteiskunnan toimenpiteitä kansallisen turvallisuuden (valtion turvallisuus) sekä puolustuksen, yleisen turvallisuuden tai rikosten tai sähköisen viestintäjärjestelmän luvattoman käytön torjunnan, tutkinnan, selvittämisen ja syyteharkinnan varmistamiseksi direktiivin 95/46/EY 13 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ns. Promusicae-ratkaisussa (asia C-275/06), joka koski tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisen yhteydessä syntyvien yhteys- ja liikennetietojen säilyttämisvelvollisuutta, tuomioistuin kiinnitti huomiota jäsenvaltioiden velvollisuuteen varmistaa eri perusoikeuksien välinen asianmukainen tasapaino: "Jäsenvaltioiden viranomaisten ja tuomioistuinten on pannessaan täytäntöön mainittujen direktiivien (sähköistä kaupankäyntiä koskeva direktiivi 2000/31/EY, tekijänoikeuden tietoyhteiskuntadirektiivi 2001/29/EY, teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen valmistamisesta annettu direktiivi 2004/48/EY, sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi 2002/58/EY) noudattamisen edellyttämiä toimenpiteitä tulkittava kansallista oikeuttaan näiden samojen direktiivien mukaisesti, ja tämän lisäksi ne eivät myöskään saa nojautua sellaiseen kyseisten direktiivien tulkintaan, joka johtaisi ristiriitaan mainittujen perusoikeuksien kanssa tai muiden yhteisön oikeuden yleisten periaatteiden, kuten suhteellisuusperiaatteen, kanssa."

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan säännöksiä menettelystä, jossa teleyrityksellä olisi velvollisuus toimittaa hallussaan olevien liittymätietojen perusteella teleliittymän haltijalle ilmoitus mahdollisesta tekijänoikeuden loukkauksesta ammattimaista tekijänoikeuksien valvontaa harjoittavalta organisaatiolta saamansa tiedon mukaisesti. Tietoa siitä, kenelle ilmoitus on lähetetty, teleyritys ei säilyttäisi. Teleyrityksille ei myöskään esitetä

säädettäväksi minkäänlaista velvollisuutta valvoa verkkoviestintää.

Voidaan katsoa, että ilmoituksen lähettäminen ja sitä varten tunnistetietojen käsitteleminen teleyrityksen toimesta ovat unionin oikeuden mukaisen suhteellisuusperiaatteen mukaisia toimenpiteitä.

Ilmoitusmenettelyn toteuttamisvaihtoehtoja arvioitaessa on noussut esiin rajanveto sen suhteen, mistä kaikesta on säädettävä lainsäädännöllä ja mitä voidaan jättää valvontaorganisaation ja teleyritysten välisen sopimisen ja alan yhteisten käytäntöjen varaan. Teleliittymien käyttäjien oikeusturva edellyttää, että sopimisen ja käytäntöjen varaan jätetään vain sellaiset asiat, jotka ovat ilman uutta lainsäädäntöä selvät tai jotka eivät muuten vaaranna oikeusturvaa. Sopimisen varaan jäisivät esimerkiksi ilmoitusten toimittamistapa ja valvontaorganisaation teleyritykselle toimittamien tunnistetietojen muoto.

Liittymänhaltijalla ei välttämättä ole tietoa siitä, että liittymää käytetään tekijänoikeuden loukkaukseen. Suojattuja aineistoja voidaan esimerkiksi jakaa avoimessa käytössä olevien langattomien yhteyksien kautta tai käyttäjän tietokone voi olla esimerkiksi kaapattuna vertaisverkkokäyttöä varten. Ilmoitusten ohella olisi jaettava tietoa ja opastusta siitä, miten liittymänhaltija voi suojata liittymänsä luvaton käyttöä vastaan.

Muutenkin on mahdollista, että tekijänoikeuden loukkaamista koskeva ilmoitus toimitetaan vastaanottajalle, jolla ei ole mitään tekemistä itse tekijänoikeuden loukkaamisen kanssa. Näin voi olla esimerkiksi tapauksissa, joissa ilmoitus menee yhteisötilaajalle. Myös perheen sisällä liittymänhaltija voi olla eri henkilö kuin tekijänoikeuden loukkaaja.

Luottamuksellisen viestinnän suoja edellyttää, etteivät ulkopuoliset saa tietoa ilmoituksen perusteena olevan viestinnän sisällöstä. Viestinnän luottamuksellisuuden näkökulmasta on päädytty esittämään määrämuotoa ilmoituksen sisällölle. Ilmoitus saisi sisältää ainoastaan laissa säädetyt tiedon tilaajan tai käyttäjän viestinnän sisällöstä, toisin sanoen maininnan siitä, että tehtyjen havaintojen mukaan liittymästä on saatettu aineistoa yleisön saataviin tekijänoikeuslain vastaisesti.

Lakiehdotuksen mukaan valvontaorganisaation olisi korvattava kulut tunnistamistie-

tojen käsittelystä ja ilmoituksen välittämistä. Ilmoitusten lähettämiseksi muodostuisi näin ollen siitä oikeudenhaltijoille aiheutuviin kulujen vuoksi kynnys. Ilmoituksia lähetettäisiin vain tapauksissa, joissa niille on oikeudenhaltijoiden oikeuksien suojan kannalta selvä tarve. Voidaan pitää epätodennäköisenä, että ilmoituksia lähetettäisiin selvästi aiheuttomilla perusteilla.

Lainsäädännössä voitaisiin periaatteessa joko oikeuttaa tai velvoittaa teleyritykset välittämään ilmoitukset perille liittymän haltijoille. Lakiehdotuksessa teleyritykselle asetettaisiin velvollisuus välittää ilmoitus liittymänhaltijalle, jos ilmoitus täyttää laissa säädetty edellytykset. Tämä on perusteltua teleyritysten oikeudellisen aseman selkeyden kannalta.

Lakiehdotuksen valmistelussa on tarkasteltu myös mahdollisuutta vahvistaa asteittaisen puuttumisen tehokkuutta antamalla teleyrityksen tai viranomaisen, esimerkiksi Viestintäviraston tehtäväksi säilyttää tiedot siitä, kenelle ilmoituksia tekijänoikeuden loukkauksesta on lähetetty. Erityisesti oikeudenhaltijoiden taholta esitettiin syksyn 2008 toimialakeskusteluissa, että liittymänhaltijoille kohdennetut viestit eivät ole yksin riittävä keino, vaan olisi myös luotava menettelyt, joilla varmistetaan, että viestin saanut henkilö myös korjaa käyttäytymistään.

Asiaa vuonna 2009 valmistellut virkamies-työryhmä keskusteli myös siitä vaihtoehdosta, että teleyritys tai viranomainen keräisi tietoa lähetetyistä ilmoituksista, ja jos samalle liittymänhaltijalle on toimitettu useita ilmoituksia, teleyritys tai viranomainen lähettäisi tästä tiedon (ilman kirjeen saajan henkilötietoja) oikeudenhaltijalle. Oikeudenhaltija voisi kohdistaa oikeudenkäynnit ja tutkintapyyntöjä sellaisiin vakaviin tapauksiin, joissa ilmoituksen saajat eivät ole muuttaneet käyttäytymistään, vaikka ovat saaneet useita ilmoituksia. Työryhmä päätyi arvioinnissaan siihen, ettei tietoja ilmoituksista ole syytä rekisteröidä liittymänhaltijoiden henkilötietojen yhteyteen teleyrityksen haltuun. Myöskään nyt käsillä olevaan esitykseen ei tällaista ehdotusta sisälly. Tietojen säilyttäminen olisi ongelmallista erityisesti yksityisyyden suojan ja henkilötietojen suojan, samoin kuin

tietojen säilyttämisestä aiheutuvien kustannusten kannalta.

Ehdotettavalla ilmoitusmenettelyllä ei näin ollen olisi myöskään oikeudellisia vaikutuksia. Ehdotus eroaa niin ikään ilmoitusten lähettämisen mahdollistavista Ranskan ja Ison-Britannian säännöksistä erityisesti siinä, että ilmoitusten lähettämiseen ei liity epäillyn loukkaajan käyttäytymisen seurantaa eikä säännöksiä jatkotoimenpiteistä oikeudenloukkausten jatkuessa.

Nyt mahdollistettavaksi ehdotettavaa ilmoitusmenettelyä ei ole sidottu oikeudenloukkauksen mahdolliseen tuomioistuinkäsittelyyn eikä esimerkiksi teleyhteyteen puuttumiseen. Nämä ovat ilmoitusmenettelystä riippumattomia toimenpiteitä, joihin voidaan ryhtyä voimassa olevien säännösten mukaisesti.

3.3 Keskeiset ehdotukset

3.3.1 Yhteystietojen luovuttaminen tuomioistuimelle

Tekijänoikeuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että 60 a §:n 1 momentissa tarkoitettua teleliittymän yhteystietojen luovuttamismääräystä koskevan asian ollessa vireillä tuomioistuin voisi velvoittaa välittäjänä toimivan palvelun tarjoajan eli teleyrityksen luovuttamaan yhteystiedot tuomioistuimelle. Ehdotettavalla säännöksellä varmistettaisiin, että teleyhteystiedot ovat tuomioistuimen määräyksen antamisen ajankohtana luovutettavissa tekijälle tai hänen edustajalleen.

Tuomioistuin harkitsisi tuomioistuimen määräystä koskevasta hakemuksesta ilmenevien seikkojen pohjalta, onko syytä velvoittaa palvelun tarjoaja luovuttamaan yhteystiedot tuomioistuimen haltuun jo silloin, kun tätä kuullaan asiassa. Tuomioistuin ottaisi tällöin huomioon esimerkiksi sen, kuinka pitkä aika on kulunut loukkauksen havaitsemisesta hakemuksen tekohetkeen ja onko sen vuoksi olemassa vaara tietojen häviämisestä. Merkitystä voisi olla myös sillä, miten mittavasta luvattomasta aineiston jakamisesta on kyse ja olisiko tapaus todennäköisesti sellainen, että tekijänoikeuden loukkausta koskevan oikeudenkäynnin nostamiseen olisi syytä, minkä vuoksi olisi tarpeen turvata teleyhteystietojen

säilyminen. Säännös mahdollistaisi myös sen, että tuomioistuin toimii asiassa omasta aloitteestaan.

Tekijän tai hänen edustajansa olisi edelleenkin toimittava ripeästi havaittuaan tekijänoikeuden loukkauksen saadakseen 60 a §:n mukaisen tuomioistuimen määräyksen yhteystietojen luovuttamiseksi ennen kuin teleyritys hävittää tiedot järjestelmistään. Tietojen luovuttaminen tuomioistuimen haltuun takaisi sen, että tuomioistuimen antaman määräyksen täytäntöönpano ei jäisi tuloksettomaksi sen vuoksi, että tiedot ovat hävinneet teleyrityksen tietojärjestelmistä määräyksen antamisen jälkeen.

3.3.2 Tunnistamistietojen käsittely tekijänoikeuden loukkaamista koskevan ilmoituksen välittämiseksi

Esityksessä ehdotetaan sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamista niin, että teleyrityksen sallittaisiin käsitellä sähköisen viestin tunnistamistietoja tekijänoikeuden loukkaamista koskevan ilmoituksen välittämiseksi tilaajalle eli liittymänhaltijalle.

Lakiin esitetään säännöksiä siitä, kuka on oikeutettu ilmoituksen lähettämiseen ja millä perusteella, millainen ilmoituksen tulee olla sisällöltään ja miten ilmoituksesta aiheutuvat kulut korvataan.

Ehdotus sisältäisi teleyritykselle velvollisuuden välittää ammattimaista tekijänoikeuksien valvontaa harjoittavan organisaation toimittaman ilmoituksen sellaisen IP-osoitteen takana olevan liittymän tilaajalle, josta on saatettu ilman tekijänoikeuksien haltijan lupaa suojattua aineistoa yleisön saataviin. Teleyritys toimittaisi ilmoituksen valvontaorganisaatiolta saamansa IP-osoitteen ja siihen liittyvän aikatiedon perusteella.

Ilmoitukselle ehdotetaan säädettäväksi määrämuoto. Ilmoitus ei saisi sisältää muuta kuin laissa määritellyt seikat tilaajan tai käyttäjän viestinnästä. Ilmoitukseen sisältyisivät myös ilmoituksen lähettäjän ja välittäjän yhteystiedot.

Ilmoitukseen tulisi sisältyä myös maininta opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivustolla olevasta tekijänoikeustiedosta sekä siitä, mihin toimenpiteisiin ilmoituksen johdosta

voi ryhtyä. Ministeriön jakama tieto muodostaa ilmoituksen informatiivisen ytimen.

Tietoa ja ohjeita voitaisiin antaa esimerkiksi siitä, miten esimerkiksi vanhemmat voivat toimia jatkossa aineiston luvattoman jakamisen lopettamiseksi. Ohjeiden tulisi kattaa tyypilliset tiedostojen jakotilanteet ja olla siinä määrin käytännön tilanteisiin soveltuvia, että niitä noudattamalla vanhemmat voisivat halutessaan vaikuttaa tiedostojen luvattomaan jakamiseen.

Ehdotuksen mukaan ilmoituksen lähettämisestä aiheutuvista kuluista vastaisi ilmoituksen lähettäjä eli tekijänoikeuksien valvontaorganisaatio. Lähettäjän ja välittäjän olisi etukäteen sovittava ilmoituksen lähettämisestä välittäjälle aiheutuvien kulujen kattamisesta. Muussa tapauksessa teleyritys voisi kieltäytyä ilmoituksen välittämisestä.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Ilmoitusten välittämisestä aiheutuisi kustannuksia erityisesti teleyrityksille, joille ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus toimittaa tekijänoikeuden loukkaamista koskeva tekijänoikeuksien valvontaorganisaation ilmoitus teleliittymän haltijalle (tilaajalle) teleyrityksen hallussa olevien viestinnän tunnistamistietojen ja liittymän tilaajatietojen perusteella. Kustannuksia aiheutuisi paitsi ilmoituksen toimittamisesta liittymänhaltijalle myös valvontaorganisaation ilmoituksen perusteella tapahtuvasta teleyhteystietojen selvittämisestä. Kustannukset olisivat pääasiassa henkilökustannuksia.

Voidaan arvioida, että yksittäisen teleyhteystiedon selvittämiskustannukset olisivat suuruusluokkaa 60–250 euroa.

Pääasiallinen hyöty ilmoitusten lähettämisen kautta tulevasta luvattoman verkkojakelun vähentymisestä koituisi oikeudenhaltijoille kollektiivisesti. Ehdotuksen mukaan oikeudenhaltijat kantaisivat täysimääräisesti loukkausten todentamisesta, ilmoituskirjeen valmistelusta ja teleyrityksille ilmoitusten välittämisestä aiheutuvat kulut.

Ilmoitusmenettely hyödyttäisi sähköisen kaupankäynnin edellytysten parantuessa ja luvattoman verkkojakelun vähentyessä myös

kaikkia niitä, jotka haluavat investoida internetissä tapahtuvaan tekijänoikeudella suojattujen aineistojen sähköiseen kaupankäyntiin.

Teleyhteystietojen luovuttamisesta tuomioistuimelle 60 a §:n uuden 2 momentin mukaisesti ei aiheutuisi kokonaisuutena ottaen lisäkustannuksia. Kuluista, jotka aiheutuvat teleyritykselle tietojen luovuttamisesta tuomioistuimelle, vastaisi aina viime kädessä, kuten nykyäänkin, tietojen luovuttamismääräystä hakenut oikeudenhaltija tai hänen edustajansa.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotuksilla ei olisi merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Ehdotukset eivät vaikuta tuomioistuimen käsiteltäväksi tulevien määräyshakemusten lukumäärään. Ehdotusten ei arvioida edellyttävän tuomioistuimen henkilötyövuosien lisäystä.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotusten suurimmat yhteiskunnalliset vaikutukset niiden toteutuessa onnistuneesti liittyvät digitaalisten verkkosisältöjen talouteen, sähköisen kaupankäynnin edistämiseen, viestinnän ja kulttuurin taloudelliseen perustaan ja tätä kautta tuotantoon, kauppaan ja työllisyyteen.

Ehdotuksilla olisi toteutuessaan vaikutuksia oikeudenhaltijoiden, teleyritysten ja tietoverkkojen käyttäjien sekä liittymänhaltijoiden asemaan.

Oikeudenhaltijat saisivat uuden poliisi- ja tuomioistuinmenettelyille vaihtoehtoisen välineen, tekijänoikeuden loukkaajalle lähetettävän ilmoituksen, jota he voisivat käyttää hyväkseen tekijänoikeudella suojattujen sisältöjen luvattoman verkkojakelun vähentämiseksi.

Teleyrityksille tulisi toimimisvelvollisuuksia, kun ne joutuisivat luovuttamaan liittymänhaltijoiden yhteystietoja tuomioistuimen haltuun ja välittämään tekijänoikeuksien valvontaorganisaation lähettämät ilmoitukset liittymänhaltijoille. Näistä aiheutuisi teleyrityksille kuluja. Ehdotetussa mallissa oikeudenhaltijat kuitenkin korvaisivat kulut.

Ehdotettavilla säännöksillä voitaisiin vaikuttaa merkittävästi yhteiskunnassa vallitsevien arvojen ja asenteiden muotoutumiseen.

Liittymänhaltijat saisivat tiedon, jos heidän liittymäänsä käytetään luvattomiin tarkoituksiin. Myös vanhemmat saisivat tiedon, jos lapset tai nuoret jakavat suojattuja sisältöjä luvattomasti verkossa. Parhaassa tapauksessa ilmoitus voisi saada aikaan tietoverkoissa toimimisen pelisäännöistä tarpeellisen ja positiivisen ajatustenvaihdon niiden kesken, jotka kyseistä liittymää käyttävät.

Ilmoitus kannustaisi myös varsinaista tekijänoikeuden loukkaajaa toimimaan toisin, ennen kuin asia mahdollisesti saatettaisiin poliisitutkintaan tai tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Ilmoituksilla, jotka edistäisivät yleisellä tasolla tekijänoikeuden noudattamista verkko-maailmassa ja johtaisivat luvattomien toimien vähenemiseen, olisi osaltaan myös rikollisuutta ehkäisevää ja torjuvaa vaikutusta.

Uusilla viestin tunnistamistietojen käsitteilyoikeuksilla ja ilmoitusten välittämällä puututtaisiin jossain määrin tietoverkkojen käyttäjien sähköisen viestinnän luottamuksellisuuteen ja yksityisyyden suojaan, kuitenkin niin, ettei niitä missään vaiheessa loukattaisi. Oikeusturvan varmistamiseksi vain tuomioistuimen määräyksellä ja voimassa olevassa laissa säädetyin perustein voitaisiin teleyritys velvoittaa antamaan tieto siitä, kuka on tekijänoikeuden loukkaukseen käytetyn teleliittymän haltija.

Ehdotuksilla olisi selvästi myönteisiä tietoyhteiskuntavaikutuksia. Ne edistäisivät uusien sähköisten palveluiden yleistymistä ja käyttöönottoa sekä vahvistaisivat uuteen teknologiaan perustuvaa yritystoimintaa. Samalla nämä vaikutukset tukisivat tietoyhteiskunnan perusrakenteita. Tekijänoikeuden loukkausten väheneminen lisäisi yleistä luottamusta sähköiseen viestintään. Ehdotukset vahvistaisivat sähköisen viestinnän perusrakennetta.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Syksyllä 2008 käytiin kulttuuriministerin aloitteesta toimialakeskustelut, joiden tarkoituksena oli etsiä keinoja luovien sisältöjen sähköisen kaupankäynnin edistämiseen ja luvattoman verkkojakelun vähentämiseen. Keskusteluihin osallistui elokuva-, musiikki- ja pelialan edustajia, internet-palvelun tarjoajia, sisältöliiketoimintaa harjoittavia yrityksiä sekä viranomaisia.

Toimialakeskusteluja koskevassa raportissa todettiin, että luoville sisällöille on kysyntää ja että toimialoilta löytyy selvästi halukkuutta investoida luovilla sisällöillä käytävään sähköiseen kauppaan ja kehittää luovien sisältöjen tarjontaa, jos edellytykset kannattavalle liiketoiminnalle ovat olemassa. Keskustelujen puheenjohtaja ehdotti mukana olleille ministeriöille, että nyky-lainsäädännön toimivuuden arviointi tehtäisiin loppuun ja valmisteltaisiin sellaiset mahdollisesti tarvittavat lainmuutokset, joilla voidaan tukea toimia luvattoman verkkojakelun vähentämiseksi.

Toimialakeskustelujen jatkotoimena opetusministeriö asetti 3.2.2009 luovien sisältöjen luvattoman verkkojakelun vähentämiseen tähtäviä lainsäädännöllisiä keinoja kartoit-

tavan ja valmistelevan eri ministeriöiden edustajista koostuvan työryhmän.

Työryhmä antoi 19.8.2009 muistionsa ”Luovien sisältöjen verkkojakelu. Lainsäädännölliset keinot” (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja -selvityksiä 2009:21).

Työryhmän työssä arvioitiin nykyisen lainsäädännön toimivuutta. Työryhmä totesi, että nykyisessä lainsäädännössä säädetyt oikeus-suojakeinot ovat toimivia. Lainsäädäntö mahdollistaa luvattomaan verkkojakeluun puuttumisen. Riippuu pitkälti oikeudenhaltijoiden resursseista ja tarkoituksenmukaisuus-arvioinneista, miten ja missä määrin luvattomaan verkkojakeluun puututaan. Tammikuun alusta 2006 voimaan tulleet säännökset (tuomioistuimen määräys teleyhteystietojen saamiseksi ja yleisön saataviin saattamisen keskeyttämismääräys) ovat olleet voimassa varsin lyhyen aikaa. Säännösten toimivuutta on syytä edelleen seurata.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

(Lausuntokierros touko-kesäkuu 2010.)

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Tekijänoikeuslaki

60 a §. Pykälässä säädetään tekijän tai hänen edustajansa oikeudesta saada tuomioistuimen määräyksellä teleyhteyksiä tarjoavalta palvelun tarjoajalta yhteystiedot sellaisesta teleliittymästä, josta tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin saatetaan yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman tekijän suostumusta.

Pykälän 2 momenttiin, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan 1 momentissa tarkoitetun asian ollessa vireillä tuomioistuin voisi velvoittaa välittäjänä toimivan palvelun tarjoajan eli teleyrityksen luovuttamaan momentissa tarkoitetut yhteystiedot tuomioistuimelle. Yksinkertaisuuden vuoksi momentissa on käytetty ilmaisua "välittäjänä toimiva palvelun tarjoaja", jolla tarkoitetaan 1 momentissa mainittuja eli lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjää taikka muuta välittäjänä toimivaa palvelun tarjoajaa.

Yleisimmin velvoittaminen yhteystietojen luovuttamiseen tapahtuisi samalla, kun teleyritystä kuullaan 60 a §:n mukaisesta hakemuksesta. Tarvittaessa tuomioistuin voisi velvoittaa luovuttamaan yhteystiedot muulloinkin asian ollessa tuomioistuimessa vireillä, mahdollisesti myös ennen teleyrityksen kuulemistä. Yhteystietojen luovuttamisella tuomioistuimelle voitaisiin 60 a §:n mukaisen prosessin tultua vireille varmistaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa se, että tekijänoikeutta loukkaavan tilaajan teleyhteystiedot säilyvät ja ovat luovutettavissa 1 momentin mukaisesti tuomioistuimen määräyksellä tekijälle tai hänen edustajalleen. Tuomioistuin voisi velvoittaa luovuttamaan tiedot tuomioistuimelle joko hakijan pyynnöstä tai myös omasta aloitteestaan, jos tietojen luovuttamisella voidaan arvioida olevan vaikutusta 60 a §:n mukaisen määräyksen täytäntöönpanoon. Tuomioistuimen aloitteesta

säännöksen mukaisiin toimenpiteisiin tulisi ryhtyä vain poikkeustapauksessa.

Momentin toiseksi virkkeeksi ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan tuomioistuimen tulee luovuttaa hallussaan olevat yhteystiedot hakijalle, jos tuomioistuin katsoo, että 1 momentissa säädetty edellytykset tietojen luovuttamismääräyksen antamiselle täyttyvät. Hakijan ei näin ollen tarvitsisi kääntyä erikseen teleyrityksen puoleen, jos yhteystiedot ovat jo tuomioistuimen hallussa. Edellytyksenä 2 momentin mukaiselle menettelylle on, että hakemus käsitellään oikeudenkäymiskaaren 8 luvun säännösten mukaisesti ja että teleyritykselle varataan asiassa tilaisuus tulla kuulluksi, kuten 1 momentin mukaisesti teleyhteystietojen luovuttamismääräystä haettaessa.

Momentin kolmannen virkkeen mukaan tuomioistuimen olisi hävitettävä sille luovutetut tiedot, jos tuomioistuimen päätös, jossa todetaan 1 momentissa säädettyjen edellytysten jääneen täyttymättä, tulee lainvoimaiseksi. Ehdotettavalla säännöksellä vahvistetaan sähköisen viestinnän tietosuojan säilymistä.

Pykälän 3 momentiksi siirtyvään 2 momentin säännökseen sähköisen viestinnän tietosuojalain mainittujen säännösten soveltamisesta ehdotetaan tehtäväksi tekninen muutos siten, että mainittuja säännöksiä sovellettaisiin myös 2 momentin mukaisesti tuomioistuimen hallussa olevia yhteystietoja saaneeseen hakijaan.

Pykälän 4 momentiksi siirtyvän 3 momentin mukaan tietojen luovuttamismääräystä hakeneen on korvattava teleyritykselle tietojen luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta aiheutuneet kulut ja mahdollinen vahinko. Säännöstä sovellettaisiin myös silloin, kun tiedot luovutetaan tuomioistuimen haltuun. Nykyisen 60 a §:n soveltamiseen verrattuna hakijan kulluriski kasvaisi siinä tapauksessa, että asian ollessa vireillä tuomioistuin omasta aloitteestaan velvoittaisi teleyrityksen luovuttamaan tiedot tuomioistuimelle ja lopulta hylkäisi tietojen luovuttamista koskevan hakemuksen tai asian ratkaisu muutoksenhaun myötä muuttuisi hakijalle kielteiseksi.

1.2 Laki sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta

11 a §. *Käsittely tekijänoikeuden loukkauksista koskevan ilmoituksen välittämiseksi.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 11 a §, jonka mukaan teleyrityksellä olisi oikeus käsitellä liittymän tunnistetietoja tekijänoikeuden rikkomista koskevan määrämuotoisen ilmoituksen välittämiseksi teleliittymän tilaajalle.

Pykälän 1 momentin mukaan teleyrityksellä olisi velvollisuus välittää tarjoamansa teleliittymän haltijalle ilmoitus, jonka ammattimaista tekijänoikeuksien valvontaa harjoittava organisaatio toimittaa teleyritykselle liittymänhaltijalle toimitettavaksi. Ilmoituksen, jonka tulee täyttää pykälän 2 ja 3 momentissa säädetyt edellytykset, sisältönä on, että kyseisestä teleyrityksen tarjoamasta teleliittymästä on ilmoituksen lähettäjän havaintojen mukaan saatettu yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman tekijän suostumusta.

Ehdotettavan 1 momentin muotoilulla, jonka mukaan ilmoituksen lähettäjän tulee olla ammattimaista tekijänoikeuksien valvontaa harjoittava organisaatio, on pyritty lisäämään ilmoitusten luotettavuutta ja estämään säännöksen shikaaninomainen hyväksi käyttö. Pykälän myöhemmissä säännöksissä on lisäksi ilmoituksen lähettäjän ja teleyrityksen väliset asiaan liittyvät velvollisuudet pyritty sääntelemään mahdollisimman tarkasti.

Teleyritys toimisi asiassa vain ilmoituksen välittäjän ominaisuudessa. Teleyrityksellä olisi velvollisuus toimittaa asiakkailleen kaikki sellaiset ilmoitukset, jotka täyttävät 2 ja 3 momentissa säädetyt edellytykset. Ilmoitus olisi välitettävä tilaajalle viipymättä.

Ilmoituksen välittämistavan suhteen säännös on neutraali. Ilmoitus voidaan välittää joko postin välityksellä perinteisenä kirjeenä tai sähköpostina. Mahdollista olisi myös esimerkiksi sellaisen teknisen järjestelyn käyttöönotto, jossa kyseisen teleliittymän käyttäjä ohjattaisiin automaattisesti internet-yhteyttä käynnistettäessä ilmoituksen sisältävään verkkosivustoon, kunnes liittymänhaltija "kuittaa" ilmoituksen esimerkiksi syöttämällä asiakasnumeron tai muun liittymää koskevan tiedon järjestelmään. Harkittaessa kuvatus-

laisen teknisen järjestelmän käyttöönottoa tulisi erityistä huolta pitää siitä, että sivustolle ohjattavaa liittymänhaltijaa ei pystytä tunnistamaan.

Teleyrityksellä olisi oikeus käsitellä tunnistamistietoja siinä määrin kuin se on tarpeen ilmoituksen välittämiseksi teleliittymän tilaajalle. Käytännössä teleyritys selvittäisi sen haltuun kertyneistä tunnistamistiedoista, kuka on sellaisen liittymän tilaaja, jonka yksilöivästä IP-osoitteesta on ilmoituksen lähettäjän havaintojen mukaan tietynä hetkenä saatettu yleisön saataviin luvottomasti tekijänoikeudella suojattua aineistoa. Tämän jälkeen teleyritys välittäisi lähettäjän ilmoituksen kyseiselle tilaajalle.

Teleyritys ei saisi säilyttää tietoa siitä, kenelle ilmoitus on toimitettu.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin ilmoituksen määrämuodosta. Muuta tietoa, kuin mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, ei tilaajan tai käyttäjän viestistä saisi ilmoitukseen sisältyä.

Ilmoitukseen tulisi 2 momentin 1 kohdan mukaan sisältyä tiedot yhteystietoineen ilmoituksen lähettäjistä ja ilmoituksen välittäjistä. Tällä mahdollistetaan se, että ilmoituksen saaja voi halutessaan ottaa yhteyttä ilmoituksen lähettäjään ja sen välittäjään.

Momentin 2–4 kohdissa määritellään se, millä tavalla ilmoituksen lähettäjän ja välittäjän roolit ilmaistaan ilmoituksessa. Ilmoituksessa tulee mainita, että teleyritys välittää viestin tilaajalle ilmoituksen lähettäjän eli ammattimaista tekijänoikeuksien valvontaa harjoittavan organisaation pyynnöstä.

Ilmoituksen lähettäjän osalta ilmoitukseen tulee sisältyä lähettäjän vakuutus siitä, että sen tekemien havaintojen mukaan liittymästä on saatettu tekijänoikeudella suojattua aineistoa lainvastaisesti yleisön saataviin. Lisäksi lähettäjän tulee antaa vakuutus siitä, että se on oikeutettu toimimaan tällaisen tekijänoikeuden haltijan puolesta.

Momentin 5 kohdan mukaan ilmoitukseen tulisi sisältyä maininta siitä, että opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivuilla on tietoa tekijänoikeudesta ja tekijänoikeuden loukkauksen mahdollisista oikeudellisista seurauksista sekä siitä, miten tekijänoikeuden loukkauksen voi välttää.

Opetus- ja kulttuuriministeriön jakama tieto tekijänoikeudesta ja tekijänoikeuden loukkauksen mahdollisista oikeudellisista seuraamuksista sekä opastus mahdollisiin toimenpiteisiin muodostaa ilmoitusmenettelyn informatiivisen ytimen.

Ohjeet siitä, miten tekijänoikeuden loukkauksen voi välttää, ovat tarpeen erityisesti tilanteissa, jossa liittymän tilaajana on yhteisö tai jossa liittymä on esimerkiksi perheenjäsenten yhteiskäytössä. Liittymän tilaaja voi olla täysin tietämätön siitä, että liittymää on käytetty tekijänoikeudella suojatun aineiston luvattomaan jakamiseen. Tällöin on tarpeen antaa ohjeita siitä, miten esimerkiksi vanhemmat voivat toimia jatkossa aineiston luvattoman jakamisen lopettamiseksi.

Ohjeiden tulisi kattaa tyypilliset tiedostojen jakotilanteet ja olla siinä määrin käytännön tilanteisiin soveltuvia, että niitä noudattamalla vanhemmat voisivat halutessaan vaikuttaa tiedostojen luvattomaan jakamiseen hallussaan olevasta liittymästä. Ohjeet voivat koskea esimerkiksi sitä, miten estetään tietokoneen muistissa olevien tiedostojen jakaminen vahingossa. Tämä voi tapahtua esimerkiksi siten, että yleisölle avoinna olevista tietokoneen kansioista poistetaan ne sisältötiedostot (esim. musiikki-, elokuva-, televisio-ohjelma-, peli- ja äänikirjatiedostot), joiden saattamiseen yleisön saataviin ei ole ollut lupaa oikeudenhaltijalta.

Säännöksessä tarkoitettuihin ohjeisiin kuuluisivat myös ohjeet langattomien verkkoyhteyksien suojaamiseksi ulkopuolista käyttöä vastaan tai toimenpiteet tilanteissa, joissa epäillään, että tietokone on käyttäjän tietämättä ja havaitsematta kaapattu vertaisverkkokäyttöön.

Pykälän 3 momentin mukaan ilmoitukseen ei saisi sisältyä tilaajan tai käyttäjän viestistä muuta tietoa, kuin mitä edellä 2 momentissa säädetään.

Pykälän 4 momentti sisältäisi säännökset teleyritykselle ilmoitusten välittämisestä aiheutuvien kulujen korvaamisesta. Ilmoituksen lähettäjän tulisi korvata sekä tunnistamistietojen käsittelystä että ilmoituksen välittämisestä aiheutuvat kulut. Myös teleyritykselle mahdollisesti aiheutuva vahinko olisi korvattava. Kulujen korvaamisesta tulee sopia etukäteen ilmoituksen lähettäjän ja teleyri-

tyksen välillä. Muussa tapauksessa teleyrityksellä on 5 momentin nimenomaisen säännöksen mukaan oikeus kieltäytyä ilmoituksen välittämisestä. Vaatimus selkeyttää osapuolten keskinäistä asemaa ja helpottaa lähettäjän varautumista kuluihin.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Yksityisyyden suoja. Ehdotettuja säännöksiä tulee tarkastella perustuslaissa säädettyjen perusoikeuksien näkökulmasta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu ja henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämisessä. Säännös ei perustelujensa mukaan viittaa pelkästään henkilötietoja koskevaan lainsäädäntöön, kuten henkilötietolakiin, vaan edellyttää ylipäätään lainsäädännöllisiä järjestelyjä henkilötietojen suojasta.

Viestinnän luottamuksellisuus on perustuslain 10 §:n 2 momentin nojalla jokaiselle kansalaiselle kuuluva perusoikeus. Pykälän mukaan kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton. Viestin sisällön lisäksi säännös antaa turvaa muillekin viestiä koskeville tiedoille, joilla voi olla merkitystä viestin säilymiselle luottamuksellisena. Esimerkkinä tällaisista on säännöksen perusteluissa mainittu puhelujen tunnistamistiedot (HE 309/1993 vp, s. 53).

Kyseiset suojeltavat oikeushyvät eivät kuitenkaan ole ehdottomia, sillä niitä joudutaan tietyissä tilanteissa rajoittamaan muun muassa yksilön tai yhteiskunnan turvallisuuden sitä vaatiessa. Perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä ja turvallisuustarkastuksessa sekä vapaudenmenetyksen aikana. Nämä mahdollisuudet rajoittaa luottamuksellisen

viestin suojaa on perusoikeusuudistuksen yhteydessä tarkoitettu tyhjentäväksi luetteloksi (HE 309/1993 vp, s. 54). Perusoikeusrajoitusten tulee olla tarkoin rajattuja, eivätkä ne saa olla laajempia kuin mitä on välttämätöntä toivotun päämäärän saavuttamiseksi.

Voimassa oleva tekijänoikeuslain 60 a §, jossa säädetään tekijän tai hänen edustajansa oikeudesta saada tekijänoikeuden loukkausten selvittämiseksi teleyhteystietoja tuomioistuimen määräyksellä, on säädetty tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Tunnistamistietojen käsittely on säännöksen tarkoittamassa laajuudessa mahdollista.

Pykälää ehdotetaan täydennettäväksi säännöksellä, jonka mukaan asian ollessa vireillä tuomioistuin voisi velvoittaa teleyrityksen luovuttamaan yhteystiedot tuomioistuimelle. Ehdotettu säännös ei ole perustuslain yksityisyyden suojan kannalta ongelmallinen, sillä se ainoastaan aikaistaa voimassa olevassa 60 a §:ssä säädettyä teleyrityksen toimesta tapahtuvaa yhteystietojen käsittelyä. Jos tuomioistuimen päätös, jossa todetaan 60 a §:n 1 momentissa säädettyjen edellytysten jääneen täyttymättä, tulee lainvoimaiseksi, tuomioistuin olisi ehdotettavan säännöksen mukaisesti hävitettävä sille luovutetut tiedot.

Sähköisen viestinnän tietosuojalain 11 a §:ssä säädetäisiin teleyrityksen velvollisuudesta välittää tekijänoikeuden loukkaamista koskeva ilmoitus teleliittymän tilaajalle ja oikeudesta käsitellä sitä varten viestin tunnistamistietoja. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneessa käytännössä viestin tunnistamistietojen on katsottu jäävän luottamuksellisen viestin salaisuutta suojaavan perusoikeuden ydinalueen ulkopuolelle (PeVL 23/2006 vp, s. 2-3, PeVL 3/2008 vp, s. 2). Tunnistamistietojen salaisuuden suojaan puuttuvan sääntelyn on kuitenkin täytettävä perusoikeuksien rajoittamisen yleiset edellytykset (PeVL 23/2006 vp, s.3).

Ehdotettu sääntely merkitsisi muutosta nykyiseen oikeustilaan verrattuna. Teleyritykset säilyttävät ja käsittelevät tunnistamistietoja omaa liiketoimintaansa varten laissa säädettyin edellytyksin. Lisäksi tietoja säilytetään ja käsitellään laissa säädetyllä tavalla viranomaisten tarpeita varten. Ehdotuksen mukaan teleyritys velvoitettaisiin käsittelemään sen omaa liiketoimintaa varten kertyneitä tunnis-

tamistietoja ja toimittamaan näiden tietojen perusteella ammattimaista tekijänoikeuksien loukkausten valvontaa harjoittavan organisaation ilmoitus teleliittymän haltijalle. Ehdotus merkitsisi rajoitusta perustuslain turvaamaan luottamuksellisen viestin suojaan. Rajoituksella varmistettaisiin poliisitutkinnalle ja oikeudenkäynneille vaihtoehtoinen menettelytapa ja kohdennettu viestintä yhteiskunnassa jo pitkään vallinneessa tilanteessa, jossa tietoverkoissa anonyymisti saatetaan yleisön saataville tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilmaiseksi ja ilman oikeudenhaltijoiden lupaa sellaisessa määrin, että toiminta vaarantaa tekijänoikeuksien suojan toteutumisen tietoverkoissa laaja-alaisesti ja pysyvästi sekä samalla heikentää kulttuurin taloutta.

Näin ollen rajoitusta on pidettävä painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimana.

Ehdotus merkitsee periaatteellista muutosta tunnistamistietojen käyttämiselle. Tietoja käytettäisiin kolmannen osapuolen aloitteesta tapahtuvan kohdennetun viestinnän mahdollistamiseksi. Teleyritys ei kuitenkaan keräisi uusia tunnistamistietoja vaan ainoastaan käyttäisi olemassa olevia tietoja ilmoitusten toimittamiseksi. Teleyritys ei myöskään säilyttäisi tietoa siitä, kenelle tekijänoikeusilmoitus on toimitettu.

Sääntelyä on arvioitava perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvatus henkilö tietojen suojan kannalta. Sääntelyllä on merkitystä myös perustuslain 10 §:n 2 momentissa turvatus luottamuksellisen viestin salaisuuden ja perustuslain 15 §:ssä turvatus omaisuuden suojan kannalta.

Henkilötietojen suojasta säädetään perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan tarkemmin lailla. Sääntelyn yksityiskohdat on jätetty lainsäätäjän harkintaan. Perustuslakivaliokunnan käytännön (esim. PeVL 14/2002 vp, s. 2) mukaan lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa kuitenkin se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatus yksityiselämän piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa.

Lainsäätäjän harkintaa sitovia ja henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä ovat ainakin rekisteröinnin

tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, tietojen sallitut käyttötarkoitukset, tietojen luovutettavuus mukaan lukien, sekä tietojen säilytysaika henkilökirjastoissa ja rekisteröidyn oikeusturva. Lisäksi näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa ja yksityiskohtaista (esim. PeVL 51/2002 vp, s. 2/I).

Henkilötietojen suojasta on säädetty myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklassa, jonka mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan.

Esityksessä käytetty käsittely-termi täyttää perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvan täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen, koska tilanteisiin sovelletaan sähköisen viestinnän tietosuojalain 8 §:n yleisiä säännöksiä ja periaatteita.

Lakiehdotus ei ole ongelmallinen myöskään Euroopan ihmisoikeussopimuksen tai Euroopan neuvoston tietosuojasopimuksen kannalta. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulkintakäytännön mukaan viranomaisten puuttumisessa yksityisiin oikeuksiin on noudatettava välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimuksia. Puuttumisen on näin ollen palveltava yksityiskohtaisia, täsmällisiä ja laillisia tarkoituspäitä ja se on toteutettava tavalla, joka on puuttumisen tarkoituksen suhteen riittävä, asianmukainen ja oikeasuhtainen.

Ehdotetut käsittelyoikeudet on rajattu mahdollisimman yksiselitteisesti ja tarkkarajaisesti. Perustuslakivaliokunta on pitänyt säilyttämisvelvollisuuden vähimmäissisällön kannalta olennaisena, mihin tietoihin tai tietotyyppihin velvollisuus kohdistuu. Tällaisten sääntelyn kannalta olennaisten seikkojen ja rajausten tulee käydä säännöksistä ilmi täsmällisesti (PeVL 35/2004 vp, s. 3/II).

Ehdotus ei ole perusoikeusjärjestelmän kannalta ongelmallinen. Sääntely on yhteiskunnan tärkeän edun turvaamiseksi tarpeellinen ja sen aiheuttamat yksityisyyden suojan tai luottamuksellisen viestin suojan rajoitukset ovat järkevässä suhteessa sääntelyn tavoitteen kanssa. Säännöksellä ei myöskään puututa luottamuksellisten viestien sisältöihin.

Omaisuuksien suoja. Omaisuuksien suojasta on säädetty perustuslain 15 §:ssä, jonka mu-

kaan jokaisen omaisuus on turvattu. Omaisuuksien pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttää korvausta vastaan säädetään lailla. Omaisuuksien suojan kannalta merkitystä on ennen kaikkea sillä, että ehdotuksella veloitetaan teleyritykset toimittamaan kolmannen tahon tuottamat ilmoitukset asiakkailleen ja tätä varten mahdollisesti tekemään muutoksia järjestelmiinsä. Omaisuuksien suojan toteuttamisen kannalta on keskeistä, että teleyrityksille korvataan ehdotuksen mukaisesti kustannukset, jotka johtuvat velvollisuuden käytännön toteuttamisesta.

Sääntelyjärjestelyjen arviointi. Ilmoitusmenettelyä koskevassa lainsäädäntöehdotuksessa on pyritty sovittamaan yhteen toisaalta tilaajien ja käyttäjien yksityisyyden suoja, teleyritysten omaisuuden suoja ja toisaalta tekijänoikeuden loukkausten vähentämiseen kytkeytyvä yhteiskunnan yleinen etu. Säännökset on laadittu mahdollisimman tarkkarajaisiksi ja täsmällisiksi. Rajoitusten ei voida myöskään katsoa ylittävän sitä, mikä on välttämätöntä niillä tavoiteltavan hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi, joten ne ovat myös suhteellisuusperiaatteen mukaisia.

Yksityisyyden suojan ja yksityisen viestin salaisuuden suojan ydinalueet jäävät koskemattomiksi, sillä tietoa siitä, mitä aineistoja on luvattomasti jaettu, ei teleliittymän tilaajalle lähetettävään ilmoitukseen saa ehdotuksen mukaan sisällyttää.

Tietoa siitä, kenelle ilmoitus on lähetetty, ei säilytetä. Ilmoituksella ei ole myöskään minkäänlaisia oikeusvaikutuksia. Näin ollen ilmoituksen vastaanottajalle ei ole tarpeen säätää oikeusturvakeinoja.

Ehdotus ei ole valtiosääntöoikeudelliselta kannalta ongelmallinen ja ehdotus täyttää kaikilta osin perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset.

Edellä kerrotuilla perusteilla katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**tekijänoikeuslain 60 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun tekijänoikeuslain (404/1961) 60 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 821/2005,
lisätään 60 a §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

60 a §

Edellä 1 momentissa tarkoitetun asian ollessa vireillä tuomioistuimella voi velvoittaa välittäjänä toimivan palvelun tarjoajan luovuttamaan momentissa tarkoitetut yhteystiedot tuomioistuimelle. Jos tuomioistuin katsoo, että 1 momentissa säädetyt edellytykset yhteystietojen luovuttamismääräyksen antamiselle täyttyvät, sen tulee luovuttaa hallussaan olevat yhteystiedot hakijalle. Jos tuomioistuimen päätös, jossa todetaan 1 momentissa säädettyjen edellytysten jääneen täyttymättä, tulee lainvoimaiseksi, tuomioistuimen on hävitettävä sille luovutetut yhteystiedot.

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja yhteystietoja saaneeseen tekijään tai hänen edustajaansa sovelletaan, mitä sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) 4, 5, 8,

19, 31, 41 ja 42 §:ssä säädetään viestinnän luottamuksellisuudesta ja yksityisyyden suojasta, viestien ja tunnistamistietojen käsittelystä, tietoturvasta, ohjauksesta ja valvonnasta, pakkokeinoista sekä rangaistuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Lain 60 a §:ssä tarkoitettu asia, joka on tullut tuomioistuimessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 16 päivänä kesäkuuta 2004 annettuun sähköisen viestinnän tietosuojalakiin
(516/2004) uusi 11 a § seuraavasti:

11 a §

Käsittely tekijänoikeuden loukkaamista koskevan ilmoituksen välittämiseksi

Teleyrityksellä on velvollisuus välittää ammattimaista tekijänoikeuksien loukkausten valvontaa harjoittavan organisaation (ilmoituksen lähettäjä) toimittama kirjallinen ilmoitus tilaajalle, jos ilmoitus täyttää 2 ja 3 momentissa säädetty edellytykset. Teleyrityksellä on oikeus käsitellä tunnistamistietoja siinä määrin kuin se on tarpeen ilmoituksen välittämiseksi. Ilmoitus on välitettävä tilaajalle viipymättä.

Ilmoituksessa on oltava:

1) ilmoituksen lähettäjän ja teleyrityksen nimi ja yhteystiedot;

2) maininta siitä, että teleyritys välittää viestin tilaajalle ilmoituksen lähettäjän pyynnöstä;

3) ilmoituksen lähettäjän vakuutus siitä, että sen tekemien havaintojen mukaan liittymästä on saatettu tekijänoikeudella suojattua aineistoa lain vastaisesti yleisön saataviin;

4) ilmoituksen lähettäjän vakuutus siitä, että se on oikeutettu toimimaan sellaisen tekijän puolesta, jonka aineistoa on saatettu liittymästä yleisön saataviin;

5) maininta siitä, että opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivuilla on tietoa tekijänoikeudesta ja tekijänoikeuden loukkauksen mahdollisista oikeudellisista seuraamuksista sekä siitä, miten tekijänoikeuden loukkauksen voi välttää.

Ilmoitus ei saa sisältää muuta tietoa tilaajan tai käyttäjän viestistä.

Ilmoituksen lähettäjän on korvattava tunnistamistietojen käsittelystä ja ilmoituksen välittämisestä aiheutuneet kulut ja mahdollinen vahinko. Teleyrityksellä on 1 momentin estämättä oikeus kieltäytyä välittämästä ilmoitusta, jos ilmoituksen lähettäjä ja teleyritys eivät ole etukäteen sopineet kulujen korvaamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .